jane austen

dragoste și prietenie

Iubiri de altădată

dragoste și prietenie

jane austen

Jane Austen (16 decembrie 1775 – 18 iulie 1817) a fost o scriitoare engleză din perioada romantică pre-victoriană și o personalitate notabilă a epocii sale. A scris primul său roman la vârsta de 18 ani și s-a numit ***Elinor și Marianne***, cel care, rescris, se va numi mai târziu ***Rațiune și simțire*** (*Sense and sensibility*, 1811). Romanul care a facut-o celebră este fără îndoială ***Mândrie și prejudecată*** (*Pride and Prejudice*, 1813), urmat de romanele ***Parcul Mansfield*** (*Mansfield Park*, 1814), ***Emma*** (*Emma*, 1815), ***Mănăstirea Northange*** (*Northange Abbey*, 1818), publicat postmortem, și ***Persuasiune*** (***Persuasion***, 1818) de asemenea publicat postmortem. ***Dragoste și prietenie*** (*Love and Friendship*) reprezintă primele încercări literare ale scriitoarei.

jane austen

dragoste și prietenie

Traducere din limba engleză de
Oana Gheorghiu

EDITURA ALLFA

dezamăgită în prietenie
și trădată în dragoste

Scrisoarea întâi
Isabel către Laura

Cât de des, ca răspuns la rugămințile mele repetate de a-i oferi fiicei mele o descriere amănunțită a nenorocirilor și a aventurilor din viața ta, mi-ai răspuns: „Nu, scumpa mea prietenă, nu voi da curs rugămînții tale până ce nu voi înceta să mai fiu în pericol de a trăi din nou asemenea grozăvii.“

Acum, cu siguranță, a sosit această clipă. Astăzi împlinești cincizeci și cinci de ani. Dacă se poate spune vreodată despre o femeie că este la adăpost de încăpățânarea iubiților dezagreabili și de persecuțiile nemiloase ale părinților îndărătnici, fără îndoială că acesta este un astfel de moment al vieții.

Isabel

Scrisoarea a doua
Laura către Isabel

Cu toate că nu-ți pot da dreptate în presupunerea că nu voi mai fi nicicând victima nenorocirilor atât de puțin meritate ca acelea pe care le-am trăit deja, pentru a evita acuzațiile de încăpățânare sau răutate, îi voi satisface fiicei tale curiozitatea; și fie ca tăria cu care am înfruntat în trecut numeroasele necazuri ale vieții să se dovedească o lecție valoroasă pentru ea, îndurându-le cu tot atâta putere pe cele care ar putea apărea în viața ei.

Laura

Scrisoarea a treia
Laura către Marianne

Ca fiică a celei mai apropiate prietene ale mele, cred că ești pe deplin îndreptățită să cunoști nefericita-mi poveste, pe care mama ta m-a rugat în nenumărate rânduri să ți-o împărtășesc.

Tatăl meu era irlandez din naștere și galez prin adopție; mama mea era fiica nelegitimă a unui nobil scoțian și a unei cântărețe de operă din Italia – eu m-am născut în Spania și am fost educată într-o mânăstire din Franța.

Când am împlinit optsprezece ani, părinții m-au chemat înapoi la căminul părintesc din Țara Galilor. Conacul nostru era așezat într-una dintre cele mai romantice părți din Valea Uske. Deși farmecele mele s-au redus considerabil, afectate de nenorocirile prin care am trecut, cândva am fost și eu frumoasă. Dar, oricât de minunată aș fi fost, eleganța era cea mai mică dintre calități. În fața împlinirii oricărei îndatoriri care ar fi dus la desăvârșirea feminității mele eram neîntrecută. La mânăstire evoluția mea depășea învățătura, cunoștințele mele erau extraordinare pentru vârsta mea și, curând, mi-am întrecut profesorii.

În mintea mea, fiecare virtute care mi-ar fi putut sluji ca podoabă avea întâietate; era o îmbinare între toate calitățile și cele mai nobile sentimente. O sensibilitate cutremurător de vie pentru fiecare nefericire a prietenelor

mele, a cunoștințelor, dar mai ales, pentru nenorocirele mele, acesta-mi era singurul defect, dacă defect îi putem spune. Vai! Cât sunt de schimbată!

E adevărat, propriile-mi nenorociri nu lasă o impresie mai puțin adâncă asupra mea ca altădată, acum însă, nu mai sunt la fel de sensibilă în fața necazurilor altora. Și talentele au început să-mi pălească – nici nu mai cânt, nici nu mai dansez atât de grațios ca odinioară și am uitat cu desăvârșire menuetul.

Adio,
Laura

Scrisoarea a patra
Laura către Marianne

În vecinătate nu se afla decât mama ta. Probabil că deja ți-a povestit că, lăsată pradă sărăciei de către părinții ei, s-a retras în Țara Galilor din motive financiare. Și iată cum a început prietenia noastră. Isabel avea atunci douăzeci și unu de ani. Plăcută ca persoană și purtări, dintre noi două, ea n-a avut totuși niciodată măcar a suta parte din frumusețea sau talentele mele. Isabel văzuse lumea. Petrecuse doi ani la unul dintre primele pensioane din Londra; a stat două săptămâni în Bath și a luat cina într-o seară în Southampton.

„Ferește-te, Laura dragă", îmi spunea adesea, „ferește-te de frivolitatea searbădă și risipa inutilă ale marilor orașe englezești; ferește-te de luxul fără rost din Bath și de peștele rău mirositor din Southampton."

„Vai!" exclamam eu, „cum să mă feresc de acești demoni pe care nu îi voi înfrunta niciodată? Ce șanse există să gust eu vreodată risipa din Londra, luxul din Bath sau să simt mirosul urât de pește din Southhamton? Eu, care sunt osândită să-mi irosesc zilele tinereții și frumuseții într-o casă modestă de țară din Valea Uske."

Ah! Nici prin gând nu mi-a trecut atunci că îmi fusese rânduit să părăsesc curând liniștita casă pentru înșelătoarele plăceri ale lumii.

Adio,
Laura

Scrisoare a cincea
Laura către Marianne

Într-o seară de decembrie, pe când stăteam cu tatăl meu și cu mama mea în jurul căminului și purtam o conversație ușoară despre viața noastră, am fost deodată grozav de suprinși la auzul unui ciocănit puternic în ușa de la intrare a modestei noastre căsuțe.

Tatăl meu spuse primul: „Ce zgomot se aude?“ „Pare a fi un ciocănit grozav în ușă“, îi răspunse mama. „Așa pare“, spusei și eu. „Sunt de acord“, spuse tata. „Pare să pornească dintr-o violență neobișnuită îndreptată împotriva bietei noastre uși.“ „Da“, exclamai eu. „Sigur e cineva care vrea să intre.“ „Asta-i altceva“, răspunse el. „Nu putem pretinde că știm de ce bate cineva la ușă – deși sunt aproape sigur că *într-adevăr* bate cineva.“ A doua bătaie grozavă în ușă îl întrerupse pe tatăl meu în plin discurs, alarmându-ne un pic pe mama și pe mine. „N-ar fi mai bine să mergem să vedem cine e?“ spuse mama. „Servitorii sunt liberi astăzi.“ „Cred că ar fi bine“, spusei eu. „Desigur“, adăugă și tatăl meu, „numaidecât.“ „Mergem acum?“, întrebă mama. „Cu cât mai repede, cu atât mai bine“, răspunse el. „O, să nu mai pierdem vremea!“ spusei. O a treia lovitură, de această dată mai puternică decât celelalte, ne izbi urechile. „Sunt sigură că bate cineva la ușă“, spuse mama. „Cred că așa este“, răspunse tata. „Cred că s-au întors servitorii“, spusei, „mi se pare că o aud pe Mary ducându-se la ușă.“ „Mă

bucur“, exclamă tata, „pentru că sunt foarte curios să aflu cine este.“

Presupunerea mea s-a dovedit corectă; Mary își făcu imediat apariția în cameră și ne anunță că un tânăr domn împreună cu servitorul lui se află la ușă, spunând că s-au rătăcit, că le este foarte frig și imploră să le fie permis să intre să se dezmorțească lângă foc.

„Nu-i vei primi?“ întrebai eu. „Nu ai nimic împotrivă, draga mea?“ întrebă tatăl meu. „Nicidecum“, răspunse mama. Mary, fără a mai aștepta alte indicații, părăsi imediat camera și se întoarse repede, prezentându-ne cel mai mândru și amabil tânăr pe care îl întâlnisem vreodată. Despre servitor nu spuse nimic. Sensibilitatea mea bine-cunoscută fusese deja foarte afectată de suferințele nefericitului străin și, de la prima privire, simții că fericirea sau nefericirea vieții mele viitoare va depinde de el.

Adio,
Laura

Scrisoarea a şasea
Laura către Marianne

Tânărul nobil ne-a spus că se numește Lindsay – din motive personale îi voi ascunde identitatea sub numele de Talbot. Ne-a mărturisit că este fiul unui baronet englez, că mama lui nu se mai află de mulți ani printre noi și că are o soră de înălțime potrivită. „Tatăl meu“, continuă el, „e un om rău și un profitor fără suflet – doar în prezența unor prieteni deosebiți ca cei din această scumpă companie aș mărturisi astfel de neajunsuri. Virtuțile tale, scumpe Polydore“, i se adresă tatălui meu, „ale tale, draga mea Claudia, și ale tale, fermecătoare Laura, mă determină să-mi pun în voi toată încrederea.“ Făcui o plecăciune. „Tatăl meu, amăgit de falsa strălucire a averii și de măreția înșelătoare a unui titlu nobiliar, a insistat să mă căsătoresc cu Lady Dorothea. «Niciodată!» am exclamat eu. Lady Dorothea este încântătoare și minunată; nicio alta nu este ca ea; dar să știți, domnule, că aș disprețui o căsătorie doar de dragul împlinirii dorințelor dumneavoastră. Nu! Nu se va spune niciodată că am fost obligat de tatăl meu.“

Admiram cu toții nobilul curaj al vorbelor sale. Continuă: „Sir Edward a fost surprins; se așteptase poate prea puțin să întâmpine o împotrivire atât de înverșunată față de dorința sa. «De unde ai învățat, pentru numele lui Dumnezeu, această păsărească lipsită de sens?» mi-a spus el. «Ai citit prea multe romane, presupun.» Am refuzat să răspund: ar fi fost sub demnitatea

mea. Mi-am înșeuat calul și, urmat de credinciosul meu William, am pornit la drum către mătușa mea. Casa tatălui meu este situată în Bedfordshire, a mătușii mele în Middlesex și, chiar dacă-mi place să cred despre mine că mă pricep binișor la geografie, nu știu cum s-a întâmplat, dar m-am trezit intrând în această minunată vale, care aflu că este în sudul Țării Galilor, când, de fapt, mă așteptam să ajung la mătușa mea. După ce am hoinărit un timp pe malurile râului Uske, fără să știu încotro s-o apuc, am început să-mi deplâng destinul nemilos în cel mai amar și demn de milă mod. Se întunecase deja, nu era nicio stea pe cer care să-mi călăuzească pașii și nu știu ce s-ar fi ales de mine dacă nu aș fi deslușit în depărtare, prin întunericul solemn care mă înconjura, o lumină slabă, care, pe măsură ce mă apropiam, s-a dovedit a fi flacăra voioasă a focului din casa dumneavoastră. Împins de nenorocirile în care mă aflam, frică, frig și foame, nu am putut să nu cer să fiu primit, ceea ce, în cele din urmă, s-a și întâmplat. Și acum, adorabila mea Laura“, continuă el luându-mă de mână, „când pot spera că voi primi răsplata suferințelor prin care am trecut în timpul dragostei mele pentru tine, la care am sperat mereu? O, când o să mi te dăruiești?“

„Chiar în clipa asta, drag și gentil Edward“, răspunsei eu.

Am fost pe dată cununați de tata, care, chiar dacă nu fusese niciodată hirotonisit, crescuse în spiritul bisericii.

Adio,
Laura

Scrisoarea a șaptea
Laura către Marianne

După nuntă, am mai rămas câteva zile în Valea Uske. După ce mi-am luat rămas-bun emoționată de la tatăl meu, de la mama mea și de la draga mea Isabel, am pornit alături de Edward la mătușa lui, în Middlesex. Philippa ne-a primit pe amândoi cu toate manifestările unei dragoste pline de căldură. Sosirea mea a fost cu adevărat o surpriză plăcută pentru ea, căci nu numai că n-avea habar de căsătoria mea cu nepotul ei, dar nu avusese nici cea mai vagă idee că existam pe această lume.

Când am ajuns, Augusta, sora lui Edward, se afla în vizită la Philippa. Mi-am dat seama că este exact cum o descrisese fratele ei – potrivită ca statură. M-a primit cu aceeași uimire, dar nu și cu aceeași căldură ca mătușa ei. Am simțit în primirea ei o răceală dezagreabilă și o rezervă neplăcută, ceea ce a fost pe atât de supărător, pe cât de neașteptat. Nici urmă de sensibilitate sau compasiune în felul ei de a se purta și de a-mi vorbi când ne-am cunoscut întâiași dată, nimic din ce-ar fi putut face din întâlnirea noastră una remarcabilă. Modul ei de a-mi vorbi nu era nici cald, nici afectuos, complimentele nu-i erau nici însuflețite, nici cordiale; brațele ei nu erau larg deschise pentru a mă primi în inima ei, deși ale mele erau pregătite să o îmbrățișeze cu căldură.

O scurtă conversație dintre Augusta și fratele ei, pe care am auzit-o întâmplător, mi-a sporit antipatia față

de ea, convingându-mă că inima ei nu era pregătită nici pentru legămintele dulci ale iubirii, nici pentru fermecătoarele legături ale prieteniei.

„Dar crezi că tata se va împăca vreodată cu această imprudentă relație?“ îl întrebă Augusta. „Augusta“, îi răspunse tânărul nobil, „credeam că ai o părere mai bună despre mine, nu că îți imaginezi că mă voi coborî într-atât încât să-l las pe tata să se bage în treburi ale căror urmări sau griji mă privesc doar pe mine. Spune-mi sincer, Augusta, știi să-i fi cerut vreodată părerea sau să-i fi luat în considerare sfatul în cea mai neînsemnată privință, de la vârsta de cincisprezece ani?“ „Edward“, spuse ea, „cu siguranță ești prea modest în privința asta. Doar de când aveai cincisprezece ani! Dragul meu frate, sunt martoră că de când aveai cinci ani nu te-ai mai arătat vreodată dornic de a-i da satisfacție tatălui tău. Și totuși, nu pot spune că nu-mi dau seama că ești pe cale să te cobori în propriii ochi căutând sprijin pentru soția ta în generozitatea lui Sir Edward.“ „Niciodată, niciodată, Augusta, nu mă voi înjosi într-atât“, îi spuse Edward. „Sprijin! Ce și-ar putea dori Laura, și ar putea primi de la el?“

„Doar lucruri neînsemnate, ca mâncarea și băutura“, îi răspunse ea. „Mâncare și băutură!“ exclamă soțul meu cu cel mai nobil dispreț. „Deci așa îți imaginezi tu, că nu există alte nevoi pentru o minte înflăcărată (așa cum este cea a Laurei mele) decât cele meschine și nedelicate, ca mâncarea și băutura?“„Nimic mai eficient, din ce știu eu“, îi răspunse Augusta. „Așadar, tu n-ai încercat niciodată fiorii plăcuți ai dragostei, Augusta?“ o întrebă Edward al meu. „În existența ta coruptă și josnică nu găsești niciun loc iubirii? Nu poți concepe luxul de a

trăi fiecare durere pe care sărăcia o poate aduce, alături de obiectul celei mai gingașe afecțiuni?“ „Ești prea caraghios ca măcar să mă cert cu tine“, îi spuse Augusta. „Totuși, poate în timp o să te convingi că…“

Aici am fost împiedicată să mai aud restul discursului ei de apariția unei tinere superbe, care a fost introdusă în cameră pe ușa la care ascultasem. Auzind numele sub care este anunțată, „Lady Dorothea“, mi-am părăsit imediat locul și am urmat-o în salon, pentru că mi-am amintit că ea era aceea pe care nemilosul și neînduplecatul baronet i-o propusese de soție lui Edward al meu.

Deși Lady Dorothea le vizita pe Philippa și Augusta, aveam totuși câteva motive să îmi imaginez că (aflând despre căsătorie și de sosirea lui Edward) principala rațiune a vizitei era aceea de a mă cunoaște pe mine.

Curând mi-am dat seama că, în ciuda eleganței și drăgălășeniei sale, precum și a naturaleței și a politeței din modul de adresare, asemenea Augustei, și ea făcea parte din acea clasă de ființe inferioare când vine vorba de simțirile delicate, sentimentele tandre și rafinamentul sensibilității.

Nu a stat decât o jumătate de oră și, în timpul vizitei sale, nu mi-a împărtășit vreunul dintre gândurile sale intime, nici nu mi-a cerut să îi împărtășesc vreun gând de-al meu. Îți vei imagina fără prea multă greutate, draga mea Marianne, că nu puteam simți niciun fel de afecțiune înflăcărată sau vreun atașament sincer pentru Lady Dorothea.

Adio,
Laura

Scrisoarea a opta
Laura către Marianne, continuare

Lady Dorothea nu plecase de mult, când fu anunțat alt vizitator, la fel de neașteptat ca și domnia-sa. Era Sir Edward, care, anunțat de către Augusta de nunta fratelui ei, venise, fără îndoială, să-i reproșeze îndrăzneala de a se căsători fără știrea lui. Însă, anticipându-i planul, Edward îl întâmpină cu hotărâre eroică de cum păși în cameră și i se adresă după cum urmează:

„Sir Edward, cunosc motivul călătoriei voastre – veniți cu intenția clară de a-mi reproșa angajamentul definitiv față de Laura mea fără consimțământul domniei-voastre. Dar, domnule, mă mândresc cu această faptă. E cea mai mare mândrie a mea că am atras nemulțumirea tatălui meu!“

Spunând aceste vorbe, mi-a luat mâna și, în vreme ce Edward, Philippa și Augusta se gândeau, fără îndoială, cu admirație la curajul lui nedomolit, m-a condus din salon către trăsura tatălui său, care încă aștepta la ușă și în care am dispărut într-o clipă de sub privirea lui Sir Edward.

Mai întâi vizitiul a primit ordin să se îndrepte spre Londra, dar, după ce ne-am gândit mai bine, i-am cerut să ne conducă la M., reședința celui mai apropiat prieten al lui Edward, aflată la doar câteva mile de noi.

În cateva ore am ajuns la M. și, după ce ne-am anunțat, am fost primiți imediat de Sophia, soția prietenului

lui Edward. După trei săptămâni în care mi-a lipsit o prietenă adevărată (căci astfel o consider pe mama ta), închipuiește-ți fericirea mea la vederea cuiva atât de demn de acest nume. Sophia era mai înăltuță și de o eleganță desăvârșită. O ușoară slăbiciune stăruia pe chipul ei încântător, dar asta nu făcea decât să-i sporească frumusețea. Era natura minții ei. Întreaga-i făptură era toată numai sensibilitate și sentiment. Ne-am prăbușit una în brațele celeilalte și ne-am jurat prietenie pe viață, dezvăluindu-ne, într-o clipită, cele mai adânci secrete ale sufletului. Intrarea lui Augustus (prietenul lui Edward), care tocmai se întorsese dintr-o plimbare solitară, ne-a întrerupt această încântătoare activitate.

N-am mai văzut nicicând o scenă atât de plină de afecțiune ca întâlnirea dintre Edward și Augustus.

„Viața mea! Sufletul meu!“ exclamă primul. „Îngerul meu adorat!“ răspunse al doilea, în timp ce cădeau unul în brațele celuilalt. A fost peste puteri de înduioșător pentru sentimentele Sophiei și ale mele – ne-am prăbușit, pe rând, leșinate pe canapea.

Adio,
Laura

Scrisoarea a noua
aceeași către aceeași

Spre sfârșitul zilei am primit de la Philippa următoarea scrisoare:

„Sir Edward este nespus de furios din cauza plecării voastre bruște; a luat-o pe Augusta înapoi la Bedfordshire. Oricât de mult mi-aș dori să mă bucur din nou de compania voastră încântătoare, nu îndrăznesc să vă smulg de lângă asemenea prieteni dragi și merituoși. Când vă veți fi încheiat vizita, sper că vă veți întoarce în brațelele mătușii voastre, Philippa."

Am trimis un răspuns potrivit acestei scrisori pline de afecțiune și, mulțumindu-i pentru călduroasa invitație, i-am promis că vom profita cu siguranță de aceasta, ori de câte ori nu vom avea alt loc în care să ne ducem. Cu toate că un răspuns atât de plin de recunoștință nu putea fi mai mulțumitor în ochii oricărei ființe rezonabile, nu știu cum s-a întâmplat, dar era așa plină de toane, încât purtarea noastră nu i-a fost pe plac și, după câteva săptămâni, fie din răzbunare pentru comportamentul nostru, fie pentru a scăpa de propria-i singurătate, s-a măritat cu tânăr analfabet – vânător de zestre. Cât despre noi, acest pas imprudent (deși am știut că ne va lipsi de averea la care Philippa ne făcuse să sperăm) n-a putut scoate din inimile noastre entuziaste nici măcar un oftat; și totuși, temători la gândul că se va dovedi

o sursă nesfârșită de nefericire pentru mireasa amăgită, am fost profund mișcați în sensibilitatea noastră la auzul acestei vești.

Stăruințele pline de afecțiune ale lui Augustus și ale Sophiei de a ne gândi la casa lor ca la propriul nostru cămin ne-au făcut să nu mai dorim a-i părăsi vreodată. Alături de Edward al meu și de acest cuplu binevoitor am trăit cele mai frumoase clipe din viața mea; ne petreceam timpul în cel mai plăcut mod cu putință cu declarații de prietenie reciproce și jurăminte de dragoste neclintită, feriți de întreruperi ale musafirilor dezagreabili și nepoftiți, căci Augustus și Sophia avuseseră grijă, atunci când se mutaseră în zonă, să anunțe familiile din jur că nu doresc compania nimănui, de vreme ce fericirea lor stă doar în ei doi.

Dar vai! Scumpa mea Marianne, o asemenea fericire ca aceea pe care o trăiam era prea frumoasă ca să dureze. O lovitură cât se poate de brutală și de neașteptată ne-a distrus toată bucuria. Convinsă, cum trebuie să fii și tu din tot ce ți-am povestit până acum despre Augustus și Sophia, că nu există pereche mai fericită ca ei, îmi închipui că nu e nevoie să-ți spun că unirea lor s-a făcut împotriva dorinței cruzilor părinți, interesați material, care în zadar se încăpățânaseră să-i forțeze să se căsătorească cu persoane pe care le urâseră dintotdeauna; dar ei refuzaseră permanent, cu o tărie plină de eroism, demnă de admirat și de urmat, să se supună unei asemenea puteri despotice.

După ce s-au eliberat într-un mod atât de nobil din lanțurile stăpânirii părintești, căsătorindu-se în secret, erau hotărâți să nu piardă aprecierea pe care și-o câștigaseră din partea lumii acceptând vreo propunere de

reconciliere care ar fi putut veni din partea părinților – dar de când gustau din această nobilă independență, nu fuseră încă expuși la un asemenea pericol.

Erau căsătoriți de numai câteva luni când ne-am început vizita la ei, timp în care trăiseră fără griji într-o sumă considerabilă, pe care Augustus o șterpelise cu multă grație din biroul nedemnului său tată cu doar câteva zile înainte de căsătoria cu Sophia.

Odată cu sosirea noastră, cheltuielile au crescut considerabil, iar mijloacele lor au ajuns pe atunci aproape de final. Dar ei, ființe exaltate! Disprețuiau gândul îndreptat fie și pentru o clipă la problemele financiare și roșeau la ideea de a-și plăti datoriile. Vai! Care le-a fost răsplata pentru atitudinea aceasta dezinteresată! Frumosul Augustus a fost arestat și toți am fost nenorociți. Asemenea trădare perfidă venită din partea nemiloșilor creditori vor afecta natura ta sensibilă, dragă Marianne, așa cum a afectat sensibilitatea delicată a lui Edward, a Sophiei, a Laurei tale și chiar a lui Augustus. Pentru desăvârșirea acestei barbarii de neegalat, am fost anunțați că în scurt timp va trebui să eliberăm casa. O, ce puteam face altceva decât ceea ce am făcut! Am suspinat și am leșinat pe canapea.

Adio,
Laura

Scrisoarea a zecea
Laura, în continuare

Când ne-am revenit întrucâtva din revărsarea copleșitoarei dureri, Edward a dorit să ne decidem care este cel mai prudent pas de urmat în nefericita noastră situație, în vreme ce el pleca să-și viziteze prietenul întemnițat și să-i jelească nenorocirea. Am promis că vom face întocmai, iar el a pornit spre oraș. Cât a lipsit, am respectat cu sfințenie dorința lui și, după cea mai matură chibzuire, am hotărât că cel mai potrivit lucru pe care-l puteam face era să părăsim casa, pe care așteptam din clipă în clipă să o execute portăreii. Am așteptat, așadar, cu mare nerăbdare să se întoarcă Edward, spre a-i împărtăși rezultatul deliberărilor noastre. Dar nici urmă de Edward. În zadar am numărat minutele lungi ale absenței lui, în zadar am plâns, în zadar am suspinat, Edward nu s-a mai întors. Era o cruzime prea mare, o lovitură prea neașteptată dată sensibilității noastre gingașe – n-am suportat, nu puteam decât să leșinăm. În cele din urmă, cu toată hotărârea de care mai eram în stare, m-am ridicat și, după ce am împachetat câteva haine pentru Sophia și pentru mine, am târât-o spre o trăsură pe care o comandasem și am plecat pe loc către Londra. Cum locuința lui Augustus nu era decât la douăsprezece mile de oraș, n-a trecut mult până să ajungem, și de cum am intrat în Holboun, am și lăsat în jos una

dintre ferestrele din față și am început să întreb fiecare trecător îmbrăcat cuviincios dacă l-a văzut cumva pe Edward al meu.

Dar cum mergeam prea repede ca ei să aibă timp să răspundă întrebărilor mele disperate, am aflat prea puține sau, mai bine zis, n-am obținut nicio informație în privința lui. „Unde să vă duc?“ a întrebat vizitiul. „La Newgate, stimate domn“, i-am răspuns eu, „să-l vedem pe Augustus.“ „O, nu, nu“, a exclamat Sophia, „nu pot merge la Newgate, n-aș fi în stare să-l văd pe Augustus al meu îndurând cruzimea detenției – sentimentele mele sunt deja destul de afectate de șirul necazurilor lui, dar să și văd asta, ar fi peste puterile mele.“ Cum am fost complet de acord cu ea în privința sentimentelor, i-am comandat imediat vizitiului să se întoarcă la țară. Poate că pe undeva ești uimită, dragă Marianne, că, în nefericirea care pusese stăpânire pe mine, fiind și lipsită de orice ajutor, fără o casă în care să poposesc, nu m-am gândit nicio clipă la tata, la mama sau la căminul părintesc din Valea Uske. Pentru a înțelege această aparentă uitare a mea, trebuie să-ți aduc la cunoștință un mic detaliu legat de aceștia, pe care nu ți l-am spus până acum: moartea părinților mei la doar câteva săptămâni de la plecarea mea este situația la care fac referire. Odată cu moartea lor am devenit moștenitoarea de drept a casei și a averii acestora. Dar vai! Casa nu fusese nicicând a lor, iar singura lor avere fusese doar o rentă pe care o avuseseră toată viața. Ce lume nenorocită! M-aș fi putut îndrepta cu plăcere către mama ta, aș fi fost fericită să îi fac cunoștință cu încântătoarea mea Sophia, și mi-aș fi petrecut cu bucurie restul vieții în Valea Uske, în compania lor neprețuită, dacă nu s-ar fi ridicat o piedică

în îndeplinirea acestui plan atât de agreabil, și anume nunta și mutarea mamei tale într-un colț îndepărtat al Irlandei.

Adio,
Laura

Scrisoarea a unsprezecea
Laura, în continuare

„Am o rudă în Scoția“, mi-a spus Sophia în timp ce părăseam Londra, „și sunt sigură că nu va sta pe gânduri să-mi dea adăpost.“ „Să-i spun băiatului să ne ducă acolo?“ am zis eu, dar, venindu-mi deodată în fire, am exclamat: „Ah, mă tem însă că ar fi o călătorie prea lungă pentru cai!“ Dar, nedorind să acționez numai pe baza puținelor mele cunoștințe cu privire la puterea și înzestrările cailor, l-am întrebat și pe vizitiu, care a fost întru totul de acord cu mine privind această chestiune. Ne-am hotărât, așadar, să schimbăm caii în primul oraș și să facem restul drumului cu poșta.

Când am ajuns la ultimul han la care trebuia să oprim, aflat la doar câteva mile de casa rudei Sophiei, nedorind să deranjăm cu prezența noastră apărând pe neașteptate și pe negândite, i-am trimis o scrisoare foarte elegantă și bine scrisă, în care îi povesteam despre situația noastră tristă și nenorocită și intenția de a petrece câteva luni în Scoția, alături de el. De cum am trimis scrisoarea, ne-am pregătit s-o urmăm; și tocmai ce ne urcam în trăsură, când atenția ne-a fost distrasă de intrarea în curtea hanului a unei trăsuri cu patru cai. Din ea a coborât un domn trecut de mult de prima tinerețe. În prima clipă în care l-am văzut sensibilitatea mea a fost puternic zdruncinată și, privindu-l a doua oară, o emoție ascunsă i-a șoptit inimii că acela e bunicul meu.

Convinsă că presupunerile mele sunt reale, am țâșnit din trăsura în care abia mă urcasem și, urmându-l pe venerabilul străin în odaia în care fusese condus, m-am aruncat în genunchi la picioarele lui și l-am implorat să mă recunoască drept nepoată. El m-a privit și, după o examinare atentă a trăsăturilor mele, m-a ridicat și, îmbrățișându-mă cu brațele-i de bunic, a exclamat: „Te recunosc! O, scumpă imagine a Laurinei mele și a fiicei Laurinei, dulce imagine a Claudiei mele și a mamei Claudiei, te recunosc ca fiică a uneia și nepoată a celeilalte!“

În timp ce el mă îmbrățișa cu drag, Sophia, uluită de plecarea mea neașteptată, pătrunse în odaie în căutarea mea. Abia ce-l privise în ochi o clipă pe venerabilul nobil, că acesta exclamă cu o uluire crescândă: „Altă nepoată! Da, da, sigur ești fiica celei mai mari fete a Laurinei mele, asemănarea ta cu frumoasa Matilda dovedește acest lucru.“ „Ah“, răspunse Sophia, „de când te-am văzut, inima mi-a șoptit că suntem cumva înrudiți. Dacă după bunic sau bunică, nu îndrăznesc să spun că mi-am dat seama.“

O cuprinse în brațe și, în timp ce se îmbrățișau cu afecțiune, ușa se deschise și în cameră și-a făcut apariția un tânăr preafrumos. La vederea lui, lordul St Clair se dădu înapoi câțiva pași și, cu mâinile ridicate, exclamă: „Alt nepot! Ce fericire neașteptată! În decurs de numai trei minute să găsesc atâția dintre urmașii mei. Sunt sigur că acesta este Philander, fiul celei de-a treia fiice a Laurinei mele, buna Bertha; acum, acum, nu mai lipsește decât Gustavus, să întregească adunarea nepoților Laurinei mele!“

„Și iată-l“, spuse un tânăr grațios care în acel moment tocmai intra pe ușă, „iată-l pe Gustavus, cel pe

care doreai să-l vezi. Sunt fiul Agathei, cea de-a patra și cea mai tânără fiică a Laurinei tale.“ „Într-adevăr, tu ești“, răspunse lordul St Clair. „Dar spune-mi“, continuă el privind îngrijorat înspre ușă, „spune-mi, mai am vreun nepot în această casă?“ „Niciunul, domnul meu!“ „Atunci, vă voi înzestra pe toți fără întârziere. Iată patru bancnote de 50 de lire pentru fiecare. Luați-le și țineți minte că mi-am făcut datoria de bunic.“

Și părăsi pe dată odaia, iar la scurt timp și hanul.

Adio,
Laura

Scrisoarea a douăsprezecea
Laura, în continuare

Îți poți imagina cât de surprinse am fost de această plecare bruscă a lordului St Clair. „Bătrân josnic!“ a exclamat Sophia. „Bunic nedemn!“ am spus și eu, și am căzut deodată în leșin, una în brațele celeilalte. Nu știu cât am rămas în această stare, dar, când ne-am revenit, eram singure, fără Gustavus, Philander sau bancnote.

În vreme ce ne plângeam soarta nefericită, ușa camerei s-a deschis și un anume Macdonald a fost anunțat. Era vărul Sophiei. Graba cu care a venit să ne salveze atât de curând după primirea scrisorii cântărea atât de mult în favoarea lui încât cu greu m-am putut abține să îl declar, de la prima vedere, un prieten cald și înțelegător. Vai, ar fi meritat atât de puțin acest nume, pentru că, deși s-a arătat îngrijorat de nenorocirile prin care trecuserăm, părea mai degrabă că toată nefericirea noastră nu putuse să scoată de la el nici măcar un oftat și nici nu-l făcuse să arunce vreun blestem asupra stelelor noastre răzbunătoare. I-a spus Sophiei că fiica lui conta pe faptul că ea îl va însoți la Macdonald Hall și că, în calitate de prietenă a verișoarei lui, ar fi bucuros să mă primească și pe mine acolo.

Așa că ne-am dus la Macdonald Hall, unde am fost primite cu mare bunătate de Janetta, fiica lui Macdonald și stăpâna conacului. Janetta avea pe atunci numai cincisprezece ani, și era bună de la natură, înzestrată cu o

inimă sensibilă și cu o fire miloasă. Ar fi putut, dacă aceste calități i-ar fi fost cultivate așa cum se cuvine, să ajungă o podoabă a naturii umane, dar, din nefericire, tatăl ei nu avea un spirit atât de înflăcărat încât să admire asemenea înclinații și se străduia din toate puterile și cu toate mijloacele pentru ca acestea să nu sporească odată cu vârsta. De fapt, deja nimicise pornirea sensibilă a inimii ei, facând-o să accepte propunerea unui tânăr pe care el îl agrea. Urma să se căsătorească în câteva luni și, de altfel, Graham se afla în casă când am sosit. Am aflat curând care îi e firea. Era exact genul de om pe care te-ai fi așteptat să îl aleagă Macdonald. Spuneau că e sensibil, cult și plăcut; nu am dorit să judecăm asemenea mărunțișuri, dar, cum eram convinse că nu are suflet, că nu a citit niciodată *Suferințele tânărului Werther* și că părul lui nu e nici pe departe roșcat, eram la fel de convinse că Janetta nu poate simți afecțiune pentru el sau, cel puțin, că n-ar fi trebuit să fie constrânsă în niciun fel către acest sentiment. Simplul fapt că era alegerea tatălui cântărea atât de tare în defavoarea lui, încât, chiar de-ar fi meritat-o în orice altă privință, acest fapt ar fi trebuit să fie în ochii Janettei un motiv suficient pentru a-l respinge.

Eram hotărâte să prezentăm aceste cugetări în lumina potrivită și nu ne îndoiam că vor fi întâmpinate cu entuziasm de o persoană cu o fire atât de bună, ale cărei greșeli în această chestiune izvorâseră numai din încrederea în propria părere și disprețul firesc pentru dorința tatălui ei.

Am găsit-o întocmai așa cum am fi putut spera în cele mai fierbinți dorințe ale noastre; n-am avut nicio problemă în a o convinge că e imposibil să-l iubească pe Graham și că e de datoria ei să nesocotească spusele tatălui. Singurul aspect la care a părut a avea ezitări a

fost presupunerea noastră că trebuie să fie îndrăgostită de altcineva. O vreme, a insistat că nu există niciun alt tânăr pentru care să simtă vreo fărâmă de afecțiune, dar, după ce i-am explicat că acest lucru este imposibil, a spus că s-ar putea să-l placă pe căpitanul M'Kenrie mai mult decât pe toți ceilalți pe care îi cunoaște. Această mărturisire ne-a fost pe plac și, după ce i-am enumerat toate calitățile căpitanului M'Kenrie și am asigurat-o că este îndrăgostită nebunește de el, am dorit să știm dacă acesta își declarase vreodată, în vreun fel, afecțiunea față de ea.

„Departe de a o fi declarat vreodată, n-am niciun motiv să cred că ar avea sentimente față de mine", spuse Janetta. „Te adoră cu siguranță", răspunse Sophia, „nu e nicio îndoială. Afecțiunea trebuie să fie reciprocă. Nu l-ai surprins niciodată privindu-te cu admirație, pentru ca apoi să-ți strângă mâna cu tandrețe, nu a vărsat niciodată vreo lacrimă părăsind apoi deodată încăperea?" „Niciodată, din câte îmi amintesc", răspunse ea. „E adevărat că a părăsit întotdeauna încăperea când și-a terminat vizita, dar nu a plecat vreodată precipitat sau fără să facă o plecăciune." „Cu siguranță, draga mea", spusei eu, „trebuie că te înșeli, pentru că e imposibil să nu te fi părăsit plin de confuzie, disperare și precipitare. Gândește-te numai pentru o clipă, Janetta, și ai să te convingi cât e de absurd să crezi că ar fi putut face vreodată o plecăciune sau că s-ar fi comportat ca orice altă persoană." Odată rezolvată această chestiune într-un mod favorabil nouă, următoarea problemă pe care am luat-o în considerare a fost modalitatea în care trebuia să aducem la cunoștința lui M'Kenrie părerea favorabilă pe care o avea Janetta despre el... În cele din urmă am căzut de acord să îl informăm printr-o scrisoare anonimă, pe care Sophia a scris-o după cum urmează:

O, tu, cel care o iubește pe frumoasa Janetta! O, preabun stăpân al inimii aceleia a cărei mână este hărăzită altuia, pentru ce tot amâni mărturisirea afecțiunii tale pentru ea? O, gândește-te că în numai câteva săptămâni orice urmă de speranță pe care o ai acum se va nărui, prin unirea acestei nefericite victime a cruzimii tatălui ei cu groaznicul și detestabilul Graham.

Vai! Cum poți să închizi ochii cu atâta nepăsare în fața nefericirii tale și a nefericirii ei, amânând să-i aduci la cunoștință planul ce cu siguranță îți tulbură de mult închipuirea? O căsătorie secretă va asigura fără întârziere fericirea amândurora.

Bunul M'Kenrie, a cărui modestie fusese, după cum ne-a asigurat mai târziu, singura pricină pentru care își ascunsese atâta vreme nebunia pasiunii sale pentru Janetta, la primirea acestui bilet a plutit pe aripile iubirii până la Macdonald Hall, susținându-și cu atâta intensitate afecțiunea, încât, după alte câteva întrevederi particulare, Sophia și cu mine am trăit bucuria de a-i vedea plecând spre Gretna-Green, locul pe care și-l aleseseră pentru nuntă, în favoarea oricărui altul, cu toate că se afla la o distanță semnificativă de Macdonald Hall.

Adio,
Laura

Scrisoarea a treisprezecea
Laura, în continuare

Plecaseră abia de câteva ceasuri, înainte ca Graham sau Macdonald să aibă vreo bănuială cu privire la această aventură. Și poate că nici n-ar fi avut vreo suspiciune dacă nu s-ar fi întâmplat următorul accident.

Într-o zi, Sophia, deschizând întâmplător, cu cheile ei, un sertar privat din biblioteca lui Macdonald, a descoperit că acela era locul în care acesta își ținea hârtiile importante, iar printre ele câteva bancnote de o valoare considerabilă. Mi-a împărtășit această descoperire și, după ce am căzut de acord că ar fi o purtare corectă față de un nenorocit mârșav ca Macdonald să îl lipsim de banii câștigați, probabil, pe căi necinstite, am hotărât ca următoarea dată când una dintre noi se va întâmpla să fie prin preajmă, să ia una sau mai multe bancnote din sertar. Dar vai! Chiar în ziua în care Janetta a fugit, în timp ce Sophia plasa cu solemnitate cea de-a cincea bancnotă din sertar în propria-i poșetuță, a fost dintr-odată întreruptă din activitate, în maniera cea mai obraznică, de intrarea lui Macdonald însuși, în cel mai brutal și grăbit mod. Sophia (care, deși de la natură era toată o dulceață, putea, când o cereau împrejurările, să apeleze la toată demnitatea ei feminină) a afișat deodată o figură neîndurătoare și, străfulgerându-l cu o furioasă încruntare pe curajosul vinovat, l-a întrebat pe un ton

arogant „cum e posibil ca odihna să-i fie întreruptă cu atâta insolență". Nerușinatul Macdonald, fără a încerca măcar să se disculpe de mârșăvia de care era acuzat, a îndrăznit, cu răutate, să îi reproșeze Sophiei că l-a deposedat de bani în cel mai rușinos mod... Demnitatea Sophiei a fost atinsă: „Nenorocitule!" exclamă ea, punând în grabă bancnota înapoi în sertar, „cum îndrăznești să mă acuzi de o faptă la care numai gândul mă face să roșesc?" Nenorocitul nu era însă convins de spusele acestea și a continuat să o ocărască pe Sophia, pe drept cuvânt jignită, cu un limbaj atât de scandalos, încât, în cele din urmă, i-a aţâţat firea dulce și gingașă, făcând-o să se răzbune pe el aducându-i la cunoștință fuga Janettei și rolul pe care îl jucaserăm amândouă în această chestiune.

Exact în acest moment al scandalului am intrat în bibliotecă și m-am simțit, după cum îți poți închipui, la fel de jignită ca Sophia de acuzațiile nefondate ale lui Macdonald cel răuvoitor și demn de dispreț. „Ticălos ordinar", strigai eu, „cum îndrăznești să mânjești cu atâta înverșunare o reputație fără pată și desăvârșită prin moralitate? Cum de nu suspectezi însăși nevinovăția mea?" „Fii liniștită, doamnă", răspunse el, „căci o suspectez și de aceea doresc să părăsiți amândouă această casă în mai puțin de jumătate de ceas." „Vom pleca cu dragă inimă", răspunse Sophia, „sufletele noastre te disprețuiesc demult și, de n-ar fi fost prietenia cu fiica ta, nimic nu ne-ar fi făcut să stăm sub acoperișul tău atâta vreme." „Prietenia voastră s-a manifestat într-adevăr puternic, aruncând-o pe fiica mea în brațele unui vânător de zestre lipsit de principii", răspunse el. „Da", exclamai eu, „printre toate nenorocirele, gândul că acest act de prietenie față de Janetta ne-a achitat de orice obligație

față de tatăl ei ne va fi consolare.“ „Într-adevăr, pentru mințile voastre înflăcărate acesta trebuie să fie un gând plin de recunoștință“, spuse el.

Am părăsit Macdonald Hall imediat ce ne-am împachetat garderoba și lucrurile de preț și, după ce am mers pe jos vreo milă și jumătate, ne-am așezat pe malul unui pârâu limpede, să ne odihnim picioarele obosite. Locul era numai bun pentru visare. Un crâng de ulmi mari ne adăpostea la răsărit, un strat de urzici la apus. În fața noastră curgea repede pârâul susurător iar prin spatele nostru trecea drumul șerpuit. Eram într-o stare de contemplare și pline de dorința de a admira un loc atât de frumos. Tăcerea care pentru o vreme a domnit între noi fu întreruptă deodată de exclamația mea: „Ce peisaj minunat! Vai, de-ar fi fost și Edward și Augustus aici, să-i admirăm frumusețile împreună!“

„O, scumpa mea Laura“, scânci Sophia, „pentru numele lui Dumnezeu, încearcă să nu-mi mai amintești de situația nefericită a soțului meu întemnițat. Vai, ce n-aș da să știu de soarta lui Augustus, să știu dacă este încă la Newgate sau dacă a fost spânzurat. Dar niciodată nu voi fi în stare să-mi înfrâng gingașa sensibilitate pentru a mă interesa de soarta lui. O, te implor, vreau să nu te mai aud vreodată rostindu-i numele iubit. Mă afectează mult prea tare. Nu suport să-l aud, îmi rănește sentimentele.“ „Mă iartă, draga mea Sophia, că te-am supărat astfel fără voie“, răspunsei eu și apoi schimbai subiectul, lăsând-o să admire nobila măreție a ulmilor care ne adăposteau de zefirul din răsărit. „Vai, Laura mea“, îmi răspunse ea, „evită de acum încolo un subiect de conversație atât de trist, te implor. Nu-mi răni iarăși sensibilitatea cu remarci despre acești ulmi. Îmi

amintesc de Augustus. Așa era și el – înalt, maiestuos, înzestrat cu acea măreție nobilă pe care o admiri la ei.“

Am tăcut, de teamă ca nu cumva, fără voie, să o mai tulbur cu alt subiect de conversație care putea, din nou, să-i amintească de Augustus.

„De ce nu vorbești, draga mea Laura?“ mă întrebă ea după o scurtă pauză. „Nu pot să sufăr tăcerea asta, nu trebuie să mă lași pradă gândurilor mele; mă poartă cu gândul mereu și mereu la Augustus!“

„Cât de minunat e cerul!“ spusei. „Ce fermecător este azurul străpuns de acele raze albe!“ „O, Laura mea“, răspunse ea, întorcându-și în grabă ochii, după o privire rapidă aruncată cerului, „nu mă chinui arătându-mi un lucru care îmi amintește cu atâta cruzime de jiletca din satin albastru cu dungi albe a lui Augustus. Din milă pentru nefericita ta prietenă, evită un subiect atât de chinuitor!“ Ce puteam face? Sentimentele Sophiei erau în acel moment atât de tulburate, iar dragostea pe care o simțea pentru Augustus atât de vie, încât nu am avut puterea să deschid alt subiect, pe drept cuvânt temându-mă că, în vreun fel neprevăzut, îi voi trezi din nou sensibilitatea, îndreptându-i gândurile către soțul ei. Și totuși, să tac era o cruzime la fel de mare, mă implorase să vorbesc.

Am fost salvată din această dilemă de un accident care s-a petrecut chiar la momentul potrivit: norocoasa răsturnare a faetonului unui domn în timp ce trecea pe drumul care șerpuia în spatele nostru. A fost cel mai fericit accident cu putință, pentru că i-a distras atenția Sophiei de la cugetările melancolice în care se cufundase mai înainte. Ne-am ridicat pe îndată și am alergat să-i salvăm pe aceia care numai cu câteva clipe înainte

se aflaseră într-o postură așa de înaltă, pe măsura faetonului, dar care acum zăceau lați în praf. „Ce plăceri nesigure ale acestei lumi pot stârni mai mult la cugetare o minte cu judecată, decât acest faeton sau soarta cardinalului Wolsey!“ îi spusei Sophiei în timp ce înaintam spre câmpul de luptă.

N-a mai apucat să-mi răspundă, căci fiecare gând ne era îndreptat spre oribilul spectacol ce se desfășura înaintea noastră. Privirile ne-au fost izbite mai întâi de doi domni în straie atât de elegante, dar atât de năclăite în sânge. Ne-am apropiat – erau Edward și Augustus. Da, preaiubită Marianne, erau soții noștri. Sophia a scos un țipăt și a căzut leșinată, eu am strigat și, într-o clipită, am căzut pradă isteriei. Pentru câteva minute am rămas amândouă lipsite de simțire și, când am crezut că ne-am revenit, am pierdut-o din nou. Ne-am zbătut în această nefericită situație timp de o oră și un sfert – Sophia leșinând încontinuu, iar eu cuprinsă de accese de isterie. În cele din urmă, un geamăt al nefericitului Edward (singurul în care mai rămăsese o fărâmă de viață) ne-a readus în simțiri.

Dacă ne-am fi imaginat mai înainte că vreunul dintre ei mai trăiește, ar fi trebuit să fim mai grijulii cu durerea noastră; dar, cum înțeleseserăm din prima clipă că nu mai sunt în viață, n-am știut ce mai rămâne de făcut decât ceea ce deja făceam. De îndată ce am auzit geamătul lui Edward, am lăsat pentru moment plânsetele, am alergat într-un suflet la scumpul tânăr și, îngenunchind de-o parte și de alta, am început să-l implorăm să nu moară. „Laura“, spuse el ațintind asupra mea o privire lipsită de vlagă, „mă tem că m-am răsturnat.“

Am fost copleșită de fericire să-l văd încă în simțiri.

„O, Edward, spune-mi, te implor, spune-mi înainte de a muri ce s-a ales de tine din ziua aceea nenorocită când Augustus a fost arestat și noi am fost despărțiți?“ „Îți voi spune“, zise el și, cu un adânc suspin, se duse. Sophia căzu pe dată în leșin. Durerea mea se făcu auzită mai tare. Vocea îmi tremura, privirea îmi era pierdută în gol, fața îmi era palidă ca moartea, iar simțurile îmi erau considerabil afectate.

„Nu-mi vorbi de faetoane“, spusei eu, delirând incoerent și frenetic. „Dă-mi o vioară. O să-i cânt și o să-i alin orele triste. Feriți-vă, o, gingașe nimfe, de săgețile lui Cupidon, feriți-vă de fulgerele pătrunzătoare ale lui Jupiter. Priviți dumbrava de pini. Văd un picior de berbec. Mi-au spus că Edward n-a murit, dar m-au păcălit, l-au confundat cu un castravete...“ Și am ținut-o așa nebunește, vorbind despre moartea lui Edward, o bună bucată de vreme. Două ore am delirat ca nebuna și nu m-aș fi oprit, căci nu eram câtuși de puțin obosită, dar Sophia, trezită din leșin, m-a implorat să mă gândesc că se apropie seara și că se va lăsa ceața. „Și încotro să mergem să ne adăpostim?“ „La căsuța aceea albă“, răspunse ea, arătând înspre o construcție îngrijită care se ridica în mijlocul pâlcului de ulmi și pe care nu o observasem până atunci.

Am fost de acord și am pornit imediat la drum.

Când am ajuns, am bătut la ușă și ne-a deschis o femeie în vârstă. La rugămintea noastră de a ne adăposti pentru o noapte, ne-a spus că are o casă mică, de numai două camere, dar că, oricum, suntem binevenite într-una dintre ele. Ne-am mulțumit cu atât și am urmat-o pe buna femeie înăuntru, unde am prins curaj la vederea focului liniștitor. Femeia era văduvă și avea o singură fiică, pe

nume Bridget, de numai șaptesprezece ani. Una dintre cele mai minunate vârste. Dar vai! Era foarte modestă... Nu ne puteam, așadar, aștepta la nimic din partea ei, nu ne imaginam să posede nici idei înalte, nici sentimente delicate, nici sensibilități rafinate. Era doar o fată simplă, amabilă, decentă și bună, și de aceea nu se putea să ne placă de ea; am făcut-o mai degrabă obiectul disprețului nostru.

Adio,
Laura

Scrisoarea a paisprezecea
Laura, în continuare

Înarmează-te, tânăra și buna mea prietenă, cu toată înțelepciunea pe care o stăpânești, adună-ți întreaga tărie de care ești în stare, căci vai! La lectura paginilor care urmează, sensibilitatea îți va fi greu pusă la încercare. O, cât de mărunte au fost nenorocirile pe care le-am trăit până acum și pe care ți le-am povestit, pe lângă cele despre care am de gând să-ți vorbesc. Moartea tatălui meu, a mamei mele și a soțului meu, deși aproape că au fost mai mult decât putea îndura firea mea gingașă, au fost nimicuri pe lângă nenorocirea pe care ți-o voi povesti în continuare.

În dimineața următoare de după sosirea noastră la căsuță, Sophia s-a plâns de dureri violente la picioare, însoțite de o migrenă neplăcută. Le-a pus pe seama unei răceli căpătate cu o seară înainte, în urma nesfârșitelor ei leșinuri în aer liber, pe când cădea roua. M-am temut că asta trebuia să fi fost cauza, altfel cum se explica faptul că eu scăpasem de asemenea indispoziții, decât presupunând că eforturile la care mi-am supus trupul în repetatele accese de isterie au reușit să-mi pună sângele în mișcare și să-l încălzească în așa măsură, încât să mă protejeze de ceața rece a nopții. Sophia pe de altă parte, întinsă în neclintire la pământ, trebuie să fi fost expusă complet răcelii nopții. Am fost cât se poate de îngrijorată

de boala ei, oricât de neînsemnată ți s-ar putea părea, și instinctul mi-a șoptit că, în cele din urmă, îi va fi fatală.

Vai! Temerile mele erau pe deplin justificate – se simțea din ce în ce mai rău și, cu fiecare zi care trecea, eram din ce în ce mai îngrijorată pentru starea ei. În cele din urmă, i-a fost imposibil să mai părăsească patul pus la dispoziție de vrednica stăpână a casei. Indispoziției i-a luat locul o ftizie nimicitoare care a omorât-o în doar câteva zile. În ciuda bocetelor mele (despre care îți poți închipui cât erau de violente), m-a consolat întrucâtva gândul că i-am oferit toată atenția de care putea avea parte în timpul bolii. Zile la rând am plâns peste trupul ei – i-am scăldat scumpul chip în lacrimi și i-am ținut tot timpul strâns în mâinile mele frumoasele ei mâini. „Iubita mea Laura", mi-a spus cu doar câteva ceasuri înainte de a muri, „ia seama la sfârșitul meu nefericit și ferește-te de comportamentul imprudent care a dus la această situație... Ferește-te de accesele de leșin. Chiar dacă pe moment îți pot părea plăcute și reconfortante, crede-mă totuși că până la urmă, dacă sunt repetate prea des și în anotimpul nepotrivit, se vor dovedi dăunătoare constituției tale. Destinul meu să-ți fie învățătură. Mor îndurerată, jelind pierderea lui Augustus... Un leșin fatal m-a costat viața... Ferește-te de leșin, dragă Laura. Un acces de isterie nu-i nici pe departe atât de dăunător, îți antrenează trupul și, dacă nu este prea violent, pot spune chiar că poate avea consecințe benefice asupra sănătății. Lasă-te în voia isteriei ori de câte ori dorești, dar nu leșina."

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care mi le-a adresat. Un sfat pe patul de moarte îndreptat către îndurerata ei Laura, pe care l-a urmat cu sfințenie.

După ce am condus-o pe regretata mea prietenă la timpuriul ei mormânt, am părăsit de îndată (deși era târziu în noapte) satul blestemat în care murise și lângă care dispăruseră de pe lume și soțul meu împreună cu Augustus. Nu mă îndepărtasem prea mult când am fost ajunsă din urmă de o trăsură, în care m-am urcat imediat, hotărâtă să ajung la Edinburgh, unde speram să găsesc vreo prietenă miloasă care să mă primească și să mă consoleze în nefericirea mea.

Era așa întuneric când m-am urcat în trăsură, că nu mi-am putut da seama de numărul tovarășilor mei de drum, am putut să observ doar că erau mulți. Indiferentă totuși la orice ar fi putut avea legătură cu ei, m-am adâncit în gândurile mele triste. Totul se cufundase într-o liniște adâncă, întreruptă numai de sforăiturile sonore și repetate ale unuia dintre tovarășii de drum.

„Ce ticălos needucat trebuie să fie omul ăsta!“ am gândit în sinea mea. „Câtă lipsă de delicatețe trebuie să aibă cel care ne zdruncină sensibilitatea cu zgomotul acesta atât de brutal. Sunt sigură că e capabil de orice faptă rea de pe fața pământului! Nu există crimă suficient de întunecată pentru o fire ca a lui!“ Așa-mi spuneam în sinea mea și fără îndoială că acestea erau și gândurile celorlalți tovarăși de drum.

În cele din urmă, când s-a luminat de ziuă, am putut să-l văd pe ticălosul lipsit de principii care-mi deranjase în așa măsură simțirea. Era Sir Edward, tatăl răposatului meu soț. Alături de el ședea Augusta și, pe aceeași banchetă cu mine, mama ta și Lady Dorothea. Închipuiește-ți uimirea mea când m-am aflat înconjurată de vechi cunoștințe. Oricât de mare îmi era uluirea, a devenit și mai mare când m-am uitat pe fereastră și l-am văzut pe soțul Philippei pe capra trăsurii, cu Philippa

alături, și când, privind în spate, i-am văzut pe Philander și pe Gustavus în coș. „O, cerule“, am exclamat. „E oare cu putință să fiu înconjurată așa, deodată, de cele mai apropiate rude și cunoștințe?“ Aceste cuvinte i-au trezit pe tovarășii mei de drum și toți ochii s-au ațintit asupra colțului în care stăteam. „O, Isabel a mea“, am continuat eu, aruncându-mă în brațele ei peste Lady Dorothea, „primește-o iar la sânul tău pe nefericita Laura. Vai! De când ne-am despărțit în Valea Uske, am fost fericită în uniunea cu cel mai bun dintre Edwarzi. Pe atunci aveam un tată și o mamă și nu cunoscusem încă nefericirea. Dar acum, sunt lipsită de orice prieten afară de tine.“

„Cum?!“ mă întrerupse Augusta, „deci fratele meu a murit? Spune-ne, te implor, ce s-a întâmplat cu el?“ „Da, nimfă rece și nesimțitoare“, am răspuns eu, „iubitul tău frate fără de noroc nu mai e, și tu poți să te mândrești acum că ești deplina moștenitoare a averii lui Sir Edward.“ Cu toate că o disprețuiam încă din ziua în care, fără să vreau, a ajuns la urechile mele conversația ei cu Edward al meu, din politețe am răspuns rugăminților ei și ale lui Sir Edward de a le relata întreaga nenorocire. Au fost profund zdruncinați. Până și inima rece a lui Sir Edward și cea insensibilă a Augustei au fost atinse de nefericita poveste. La dorința mamei tale le-am povestit toate celelalte nenorociri care s-au abătut asupra mea de când ne despărțiserăm. Încarcerarea lui Augustus și dispariția lui Edward, sosirea noastră în Scoția, întâlnirea neașteptată cu bunicul și verii noștri, vizita noastră la Macdonald Hall, ajutorul nemaiîntâlnit pe care i l-am oferit Janettei, nerecunoștința tatălui ei, purtarea lui inumană, bănuielile neîntemeiate ale acestuia și comportamentul barbar pe care l-a avut față de noi, obligându-ne să părăsim casa... Le-am povestit de bocetele

noastre la pierderea lui Augustus și a lui Edward și, în sfârșit, de trista moarte a scumpei mele prietene.

Mila și surprinderea se citeau pe chipul mamei tale pe toată perioada povestirii mele, dar, cu regret trebuie să spun, ca un reproș etern adus sensibilității ei, cea de-a doua era de departe mai vizibilă. Ba, mai mult, oricât de fără pată mi-a fost comportamentul de-a lungul întregii perioade în care am avut parte de aceste nenorociri și aventuri, ea a pretins că a descoperit multe cusururi purtării mele în multe dintre situațiile în care m-am găsit. Cum eu simțeam că m-am purtat întotdeauna într-un fel care să reflecte doar onoarea sentimentelor și a delicateței mele, nu i-am dat prea multă atenție, și am dorit să-mi satisfacă și ea curiozitatea, povestindu-mi cum ajunsese acolo, în loc să-mi rănească reputația neștirbită cu reproșuri nejustificate. Isabel a dat pe dată curs dorințelor mele oferindu-mi o expunere detaliată a tuturor evenimentelor care s-au abătut asupra ei din momentul în care ne despărțiserăm (cu siguranță mama ta îți va da toate detaliile pe care nu le cunoști deja). Apoi m-am adresat Augustei, pentru a afla câte ceva și despre ce s-a ales de ea, de Sir Edward și de Lady Dorothea.

Mi-a povestit că, apreciind în mod deosebit frumusețile naturii, dorința de a se bucura de minunatele peisaje pe care această parte a lumii le oferă îi fusese aţâţată de jurnalele de călătorie prin munții Scoției, scrise de Gilpin, și reușise să-l convingă pe tatăl ei să facă o călătorie în Scoția și o înduplecase și pe Lady Dorothea să îi însoțească. Cum ajunseseră la Edinburgh în urmă cu doar câteva zile și că de atunci făcuseră zilnic excursii cu trăsura prin zona rurală din jur, și cum chiar și în acel moment se întorceau dintr-o asemenea excursie. Următoarele mele întrebări au privit-o pe Philippa și pe soțul ei, aflând despre

el că, după ce îi cheltuise toată averea, recursese, pentru a supraviețui, la talentul în care excelase dintotdeauna, și anume mânatul cailor, și că, după ce vânduseră tot ce aveau în afară de caleașcă, pe care o transformaseră într-o trăsură și, ca să scape de ochii curioși ai vechilor cunoștințe, se duseseră cu ea la Edinburgh, de unde făcea curse spre Sterling o dată la două zile.

Mi-a povestit de asemenea că Philippa, încă simțind afecțiune pentru nerecunoscătoru-i soț, îl urmase în Scoția și îl însoțea de obicei în aceste scurte excursii la Sterling. „Ca să le bage câțiva bănuți în buzunar", continuă Augusta, „tata a fost de acord să călătorească cu trăsura lor pentru a vedea frumusețile țării – pentru că, de altfel, sigur ne-ar fi fost mai plăcut să vizităm munții Scoției cu diligența, decât să ne plimbăm de la Edinburgh la Sterling și de la Sterling la Edinburgh o dată la două zile într-o trăsură înghesuită și incomodă." Nu puteam să nu o aprob în privința sentimentelor pe care le avea în legătură cu această problemă și l-am învinovățit în sinea mea pe Sir Edward că a sacrificat în acest mod plăcerea fiicei sale de mila unei bătrâne ridicole a cărei prostie de a se căsători cu un bărbat atât de tânăr ar fi meritat pedepsită. Cu toate acestea, purtarea îi era pe măsura felului său de a fi, căci la ce te puteai aștepta de la un om fără urmă de sensibilitate, care abia cunoștea sensul cuvântului „milă" și, mai mult, care chiar sforăia.

Adio,
Laura

Scrisoarea a cincisprezecea
Laura, în continuare

Când am ajuns în orașul în care urma să luăm micul dejun, eram hotărâtă să vorbesc cu Philander și Gustavus și, astfel, de cum am coborât din trăsură, m-am dus la ei și m-am interesat cu gentilețe de sănătatea lor, exprimându-mi temerile cu privire la situația deloc ușoară în care se găseau. La început, au fost un pic derutați de prezența mea, temându-se, fără îndoială, că le voi cere să dea socoteală pentru banii pe care bunicul nostru mi-i lăsase și fără de care m-au lăsat, dar, văzând că nu aduc vorba despre acest lucru, m-au rugat să stau alături de ei, ca să putem vorbi liniștiți. Așa că, în vreme ce restul grupului se îndopa cu ceai verde și pâine prăjită cu unt, noi ne-am înfruptat într-un mod mai rafinat și mai sensibil cu discuții personale. Le-am adus la cunoștință toate lucrurile care s-au abătut asupra mea în cursul vieții și, dând curs dorinței mele, ei mi-au povestit toate întâmplările din viața lor.

„Suntem, cum deja știi, fiii celor mai mici fiice pe care lordul St Clair le-a avut cu Laurina, o cântăreață italiancă de operă. Niciuna dintre mamele noastre n-a putut stabili cu claritate cine au fost tații noștri, deși se crede că Philander este fiul unui anumit Philip Jones, zidar, și că tatăl meu a fost un anume Gregory Staves, corsetier din Edinburgh. Oricum, asta contează prea puțin,

pentru că, de vreme ce mamele noastre sigur nu s-au căsătorit cu ei, nu aduce dezonoare sângelui nostru, care este din cel mai vechi și a rămas nealterat. Bertha (mama lui Philander) și Agatha (mama mea) au locuit mereu împreună. Nu era niciuna foarte bogată, averile lor puse la un loc adunaseră la început nouă mii de lire, dar, cum întotdeauna duseseră o viață risipitoare, când aveam cincisprezece ani cele nouă mii se făcuseră nouă sute. Acestea erau ținute într-un sertar al uneia dintre mesele aflate în salonul nostru comun, fiind mereu la îndemână. Dacă din această cauză, pentru că erau ușor de luat, din dorința de a fi independenți sau dintr-un exces de sensibilitate (pentru că am excelat dintotdeauna la acest capitol), n-aș putea spune, dar sigur e că, la împlinirea celui de-al cincisprezecelea an de viață, am luat cele nouă sute de lire și am fugit. Eram hotărâți să gestionăm acest câștig cu chibzuință și să nu-l risipim pe prostii sau extravaganțe. Astfel, l-am împărțit în nouă pachețele, primul dintre ele alocându-l merindelor, cel de-al doilea băuturilor, cel de-al treilea întreținerii locuinței, al patrulea trăsurilor, al cincilea cailor, al șaselea servitorilor, al șaptelea distracțiilor, al optulea straielor și al nouălea – cataramelor de argint. Stabilindu-ne astfel cheltuielile pentru două luni (pentru că atât ne așteptam să ne ajungă cele nouă sute de lire), am pornit în mare grabă către Londra, unde am avut șansa să cheltuim toată averea noastră în șapte săptămâni și o zi, cu șase zile mai devreme decât ne puseserăm în gând. Imediat ce am scăpat de povara unei sume atât de mari, am început să ne gândim să ne întoarcem la mamele noastre, dar, cum am aflat, din întâmplare,

că între timp muriseră de foame, am renunțat la acest plan și am hotărât să ne angajăm la vreo companie de teatru ambulant, pentru că avuseserăm întotdeauna înclinație spre scenă. Prin urmare, ne-am oferit serviciile uneia dintre ele și am fost acceptați. Compania era, într-adevăr, destul de mică, formată doar din director, soția acestuia și noi doi, dar astfel eram mai puțini de plătit și singurul neajuns era numărul mic al pieselor pe care le puteam pune în scenă, mai ales din cauza lipsei de oameni care să joace rolurile. Nu ne-am poticnit în detalii, totuși. Una dintre cele mai apreciate reprezentații pe care le-am dat a fost *Macbeth*, în care am fost cu adevărat excepționali. Directorul îl juca mereu pe Banquo, nevastă-sa pe Lady Macbeth, eu eram cele trei vrăjitoare, iar Philander îi juca pe toți ceilalți. Ca să spun drept, această tragedie nu a fost numai cea mai bună, ci și singura piesă pe care am jucat-o vreodată și, după ce am prezentat-o prin toată Anglia și toată Țara Galilor, am venit în Scoția, să o cunoască și restul Marii Britanii.

Întâmplător am fost cazați chiar în acel oraș în care ai ajuns și tu și l-ai cunoscut pe bunicul. Eram în curtea hanului când a intrat trăsura, ne-am dat seama cui îi aparține după blazon și, știind că lordul St Clair este bunicul nostru, am căzut de acord să încercăm să scoatem ceva de la el, dezvăluindu-i legătura dintre noi. Mai departe știi cât de bine a mers. După ce am obținut cele două sute de lire, am părăsit pe dată orașul, lăsându-i pe director și pe nevastă-sa să joace singuri *Macbeth*, și am pornit spre Sterling, unde, cu mare pompă, am cheltuit mica noastră comoară. Acum ne întoarcem la Edinburgh

intenționând să obținem recunoașterea în arta dramatică. Și asta, scumpă verișoară, e povestea noastră."

Le-am mulțumit amabililor tineri pentru această istorie amuzantă și, după ce mi-am îndreptat către ei cele mai sincere urări de bunăstare și fericire, i-am lăsat în locșorul lor și m-am întors la ceilalți prieteni ai mei, care mă așteptau cu nerăbdare.

Aventurile mele se apropie de sfârșit, dragă Marianne, cel puțin pentru moment.

Când am ajuns la Edinburgh, Sir Edward mi-a spus că, în calitate de văduva a fiului său, dorea să accept din partea lui o rentă de patru sute de lire pe an. Am promis grațios că așa voi face, dar nu m-am putut stăpâni să observ că nemilosul baronet mi-a oferit această rentă mai degrabă pentru că eram văduva lui Edward, decât pentru că eram Laura cea amabilă și rafinată.

Mi-am luat o casă într-un sătuc romantic din Munții Scoției, unde, de atunci, neîntreruptă de vizite nedorite, mă pot cufunda în trista singurătate, în nesfârșitele tânguieli pentru moartea tatălui meu, a mamei, a soțului și a prietenei mele.

De câțiva ani Augusta e căsătorită cu Graham, omul cel mai potrivit pentru ea; l-a cunoscut în timpul petrecut în Scoția.

Sir Edward, sperând să obțină un moștenitor pentru titlul și averea lui, s-a căsătorit cu Lady Dorothea. Și pot spune că dorința i-a fost îndeplinită.

Philander și Gustavus, după ce și-au sporit reputația cu reprezentațiile dramatice la Edinburgh, s-au mutat la Covent Garden, unde încă oferă spectacole sub pseudonimele Luvis și Quick.

Philippa și-a încheiat de mult socotelile cu lumea, dar soțul ei încă mai conduce trăsura de la Edinburgh la Sterling.

Adio, scumpă Marianne,
Laura

Sfârșit
13 iunie 1790

castelul lesley

Scrisoarea întâi

Domnișoara Margaret Lesley către domnișoara Charlotte Lutterell

Castelul Lesley, 3 ianuarie 1792

Doar ce ne-am despărțit de fratele meu. „Matilda“, a spus el la despărțire, „sunt încredințat că tu și Margaret veți avea mare grijă de micuța mea dragă, la fel de multă câtă ar fi primit din partea unei mame blânde, pline de afecțiune și de căldură.“ Lacrimile îi alunecau pe obraji spunând aceste lucruri – amintirea ei, a celei care așa, din senin, a dezonorat numele de mamă și a necinstit atât de brutal îndatoririle conjugale, l-a împiedicat să mai spună altceva. Și-a strâns la piept scumpul copil și, după ce ne-a salutat pe mine și pe Matilda, s-a smuls grăbit de lângă noi și, ocupându-și locul în diligență, a pornit spre Aberdeen.

Nicicând n-a existat un tânăr mai cum se cade! Ah, cât de puțin merita nenorocirile pe care le-a trăit în căsnicie. Un soț atât de bun pentru o soție atât de rea! Pentru că știi, dragă Charlotte, că, acum câteva săptămâni, netrebnica Louisa l-a abandonat pe el, pe copilul lor și a renunțat la propriul statut, preferând compania familiei Danver și dezonoarea.

N-a existat nicicând un chip mai drăgălaș, un trup mai elegant și o inimă mai rea ca a Louisei. Fiica ei posedă deja farmecul fizic al nefericitei sale mame. Dea Domnul să moștenească mintea tatălui ei! Lesley are

abia douăzeci și cinci de ani și deja a căzut pradă melancoliei și deznădejdii. Ce diferență între el și tatăl lui! Sir George are cincizeci și șapte de ani și încă este craiul, tânărul nestatornic, băiatul vesel și tinerelul plin de viață, cum era și fiul lui cu cinci ani în urmă, și a rămas la fel de când îmi aduc eu aminte. În timp ce tata cutreiera străzile Londrei vesel, fără griji și nesocotit la etatea asta, Matilda și cu mine rămânem izolate de lume în castelul nostru vechi și căzut în ruină, situat la două mile de Perth pe o stâncă îndrăzneață, și oferind o panoramă largă asupra orașului și a minunatelor sale împrejurimi. Dar chiar și așa, izolate aproape complet de lume, căci nu vizităm decât familiile M'Leod, M'Kenzy, M'Pherson, M'Cartney, M'Donald, M'kinnon, M'lellan, M'kay, Macbeth și Macduff, nu suntem nici plictisite, nici nefericite. Dimpotrivă, n-au existat vreodată fete mai pline de viață, mai plăcute și mai istețe ca noi; nici vorbă ca vreo oră din zi se scurgă greu. Citim, lucrăm, ne plimbăm și, când ne plictisim de aceste activități, ne despovărăm sufletele printr-un cântec voios, un dans grațios, printr-o vorbă de duh ori printr-o replică spirituală. Suntem frumoase, dragă Charlotte, atât de frumoase, și poate cea mai mare calitate a noastră este că nici nu suntem conștiente de câte alte calități avem.

Dar să nu te plictisesc vorbindu-ți atâta despre mine. Permite-mi, mai degrabă, să repet laudele aduse scumpei noastre nepoate, nevinovata Louisa, care acum zâmbește dulce în timp ce doarme liniștită pe canapea. Scumpa făptură abia a împlinit doi ani, frumoasă ca la douăzeci și doi, sensibilă ca la treizeci și doi și chibzuită ca la patruzeci și doi. Ca să înțelegi mai bine, trebuie să-ți spun că are un ten foarte fin și trăsături foarte

delicate, știe deja primele două litere din alfabet și nu-și rupe niciodată rochițele. Dacă tot nu am reușit să te conving de frumusețea, inteligența și chibzuința ei, pentru că nu mai am ce să aduc în sprijinul afirmațiilor mele, nu mai există altă posibilitate de a te hotărî în această privință decât să vii la castelul Lesley și, făcând cunoștință cu Louisa, să vezi cu ochii tăi. O, scumpa mea prietenă, ce fericită aș fi să te am alături între aceste ziduri vechi. Sunt patru ani deja de când plecarea mea de la școală ne-a despărțit, iar faptul că două inimi atât de calde, atât de strâns legate prin lanțurile prieteniei și simpatiei, pot fi despărțite atât de brutal e nespus de mișcător. Eu locuiesc în Perthshire, tu – în Sussex. Ne-am putea întâlni în Londra dacă tatăl meu s-ar oferi să mă ducă acolo și dacă mama ta s-ar nimeri și ea acolo. Ne-am putea întâlni la Bath, la Tumbridge sau oriunde altundeva, numai să fim împreună în același loc. Putem doar să sperăm că se va ivi un asemenea moment.

Tata se întoarce la noi abia la toamnă, iar în câteva zile fratele meu va pleca din Scoția, nerăbdător să călătorească. Tânăr naiv! Se amăgește în van că, schimbând aerul, rănile inimii sale frânte se vor vindeca! Sunt sigură, draga mea prietenă, că mi te vei alătura în rugăciunile pentru revenirea liniștii noastre sufletești, care a fost mereu atât de importantă, și pentru a ta sinceră prietenă,

M. Lesley

Scrisoarea a doua

Domnișoara C. Lutterell către domnișoara M. Lesley, răspuns

Gleford, 12 februarie

Trebuie să-ți cer mii de scuze pentru întârzierea de a-ți mulțumi, dragă Peggy, pentru frumoasa-ți scrisoare, și crede-mă că n-aș fi întârziat dacă n-aș fi fost atât de ocupată cu aranjamentele pentru nunta surorii mele, încât n-am mai avut timp liber nici pentru mine, nici pentru tine. Și ceea ce mă deranjează cel mai mult este că logodna s-a rupt și toată munca mea s-a dus pe apa sâmbetei. Închipuiește-ți cât sunt de dezamăgită când mă gândesc: după ce am muncit zi și noapte să pregătesc masa de nuntă pentru data stabilită, după ce am gătit vită, am fript berbeci și am fiert supe cât să le ajungă proaspeților căsătoriți toată luna de miere, am trăit umilința de a afla că am copt, am fript și am fiert și carnea, și pe mine, de pomană.

Îți spun, scumpa mea prietenă, nu-mi aduc aminte să fi suferit o ofensă pe măsura celei pe care am trăit-o lunea trecută, în momentul în care sora mea a venit în fugă la mine, a intrat în magazie, cu fața albă ca frișca bătută, și mi-a spus că Henry a căzut de pe cal, că are fractură craniană și că doctorul a spus că se află în pericol de moarte. „Doamne, Dumnezeule“, am zis eu, „nu mai spune! În numele cerului, ce se va alege de toată mâncarea? N-o vom termina înainte să se strice. Pe de altă parte,

putem să-l chemăm pe doctor să ne ajute. Eu mă pot descurca singură cu mușchiul de vită, mama va mânca supa, iar tu și doctorul trebuie să terminați restul.“ Moment în care m-am oprit, văzând-o pe biata mea soră prăbușindu-se ca moartă peste unul dintre cuferele în care ținem fețele de masă. Le-am chemat de îndată pe mama și pe servitoare și până la urmă am reușit să o aducem înapoi în simțiri. Imediat ce și-a venit în fire, și-a exprimat dorința de a se duce imediat la Henry, și era atât de hotărâtă în această privință, încât am întâmpinat mari dificultăți în a o împiedica să-și ducă planul la împlinire.

Până la urmă, mai mult cu forța decât prin rugăminți, am convins-o să meargă în odaia ei, am ajutat-o să se întindă pe pat, unde a continuat, timp de alte câteva ore, să se zbată curprinsă de cele mai îngrozitoare convulsii. Am rămas împreună cu mama la ea în cameră și, ori de câte ori momentele de calm ale Eloisei ne permiteau, ne porneam să bocim din inimă pentru risipa îngrozitoare a proviziilor noastre, din cauza acestui eveniment, și să facem planuri pentru a scăpa de ele. Ne-am pus de acord că cel mai bun lucrul pe care îl puteam face era să începem să mâncăm cât mai curând și, ca atare, am comandat șuncă și carne de pasăre și am început pe dată, cu mare zel, planul nostru de îndopare. Ne-am gândit să încercăm să o convingem pe Eloisa să ia o aripă de pui, dar ne-am dat seama că nu poate fi vorba de așa ceva. În orice caz, era mai tăcută decât până atunci, convulsiile de care suferise cedaseră locul unei pierderi a cunoștinței aproape totale. Am încercat prin toate mijloacele cu putință s-o trezim, dar n-am reușit.

I-am vorbit de Henry. „Scumpă Eloisa, nu e momentul să plângi pentru asemenea nimicuri“, i-am spus,

încercând să fac toate necazurile să pară neimportante, ca s-o alin. „Te rog să nu mai dai atenție, vezi că pe mine nu mă afectează câtuși de puțin, deși s-ar putea să sufăr cel mai mult până la urmă, pentru că nu doar că voi fi silită să mănânc toată mâncarea, dar, dacă Henry își revine (ceea ce, totuși, e foarte puțin probabil), va trebui să gătesc din nou pentru tine sau, dacă Henry moare (cum cred că o să se întâmple), iar va trebui să pregătesc masa, când te vei mărita cu altcineva. Deci vezi că, deși probabil acum te doare când te gândești la suferințele lui Henry, îndrăznesc să cred că probabil va muri curând și, odată cu moartea, va dispărea și toată suferința și te vei liniști și tu, în vreme ce necazurile mele vor dura mult mai mult, pentru că, oricât de mult aș munci, sunt sigură că nu voi putea goli cămara mai devreme de două săptămâni."

Astfel am făcut tot ce-mi stătea în putere să o consolez, dar fără niciun rezultat și, până la urmă, când am văzut că nici nu-mi dă atenție, n-am mai spus nimic și, lăsând-o cu mama, am dus jos resturile de șuncă și carne de pui și l-am trimis pe William să vadă ce face Henry. Nu mai avea multe ceasuri de trăit; a murit în aceeași zi. Am încercat să aducem tristul eveniment la cunoștința Eloisei cu cea mai mare delicatețe, dar, în ciuda tuturor eforturilor, suferința la auzul veștii a fost prea mare pentru judecata ei și s-a zbătut multe ore în delir. Încă e foarte bolnavă și doctorii se tem nespus de tare că va suferi o cădere.

Așa că ne pregătim să mergem la Bristol, unde intenționăm să ajungem în cursul săptămânii viitoare.

Și acum, dragă Margaret, permite-mi să-ți vorbesc puțin despre problemele tale. În primul rând trebuie să te anunț – e o informație strict confidențială – că tatăl

tău urmează să se căsătorească; n-aș vrea să dau crezare unei asemenea știri neplăcute, dar nici nu o pot ignora complet. I-am scris prietenei mele, Susan Fitzgerald, ca să aflu vești, ea fiiind acum în capitală, și deci în măsură să mi le ofere. Nu știu cine este doamna. Cred că fratele tău nu greșește deloc în hotărârea de a călători, pentru că poate asta îl va ajuta să-și șteargă din amintire acelei întâmplări neplăcute care l-au afectat atât de mult în ultima vreme. Mă bucur să aflu că, deși izolate de lume, nici tu, nici Matilda nu sunteți nici plictisite, nici nefericite – și nici să nu cunoașteți vreodată aceste sentimente. Aceasta e dorința sinceră a devotatei tale C.L.

P.S. Doar ce am primit răspunsul de la prietena mea, Susan, pe care ți-l trimit și la care poți medita singură.

Scrisoarea anexată

Scumpa mea Charlotte, n-ar fi fost nimeni mai în măsură să-ți ofere informații cu privire la vestea căsătoriei lui Sir George. Sir George este cu siguranță căsătorit, am fost și eu la nuntă, ceea ce nu te va mai surprinde când mă voi semna sincer a ta devotată,

Susan Lesley

Scrisoarea a treia

Domnișoara Margaret Lesley către domnișoara C. Lutterell

Castelul Lesley, 16 februarie

M-am gândit mult la scrisoarea pe care mi-ai atașat-o, dragă Charlotte, și iată care au fost gândurile mele. M-am gândit că dacă, prin această a doua căsătorie, Sir George va avea o a doua familie, averea noastră va fi reduse considerabil, că dacă soția lui este genul extravagant, îi va da avât să continue cu stilul lui de viață vesel și dezmățat care oricum nu are nevoie de multă încurajare și care până acum mă tem că s-a dovedit deja destul de nefavorabil averii și sănătății lui. M-am gândit și că ea va deveni de acum stăpâna acelor bijuterii care odinioară au împodobit-o pe mama și pe care Sir George ni le promisese dintotdeauna, m-am gândit că dacă nu vin în Perthshire nu-mi voi putea satisface curiozitatea de a-mi cunoaște mama vitregă și că dacă vin Matilda nu va mai putea sta în capul mesei tatălui ei. Acestea, scumpă Charlotte, au fost gândurile triste care s-au îngrămădit în mintea mea după citirea scrisorii pe care ai primit-o de la Susan, și care au apărut și în mintea Matildei după ce a citit-o și ea. Aceleași idei, aceleași temeri i-au asaltat pe dată mintea și nu știu care gând a deranjat-o cel mai tare: foarte probabila reducere a averii noastre sau diminuarea propriei însemnătăți. Dorim amândouă din suflet să știm dacă Lady Lesley e frumoasă și care e

părerea ta despre ea; cum tu o onorezi cu numele de prietenă, ne mângâiem cu gândul că trebuie să fie amabilă.

Fratele meu este deja la Paris. În câteva zile plănuiește și să-și înceapă călătoria spre Italia. Ne scrie cât se poate de fericit, spune că aerul Franței i-a vindecat și sănătatea și spiritul, că a încetat complet să se mai gândească la Louisa cu milă sau cu afecțiune și că îi este chiar recunoscător acesteia că a fugit, pentru că i se pare foarte distractiv să fie din nou singur. Prin aceasta, îți poți da lesne seama, și-a recuperat complet buna dispoziție și istețimea pentru care era odinioară atât de vestit. Când a cunoscut-o pe Louisa, acum trei ani și un pic, era unul dintre cei mai vioi, cei mai plăcuți tineri ai epocii. Cred că nu ți-am povestit niciodată despre prima lor întâlnire. S-a întâmplat la vărul nostru, colonelul Drummond, la al cărui conac din Cumberland își petrecea Crăciunul și unde a sărbătorit împlinirea a douăzeci și doi de ani.

Louisa Burton era fiica unei rude îndepărtate a doamnei Drummond care, murind cu câteva luni înainte în sărăcie lucie, își lăsase unica fiică, de aproape optsprezece ani, în grija oricărei rude care ar fi fost de acord să o primească. Doamna Drummond a fost singura care s-a arătat dispusă și Louisa a fost astfel mutată dintr-o cocioabă amărâtă din Yorkshire, într-un conac elegant din Cumberland și de la orice neajuns financiar pe care nevoia îl putea cauza la orice plăcere elegantă care se poate cumpăra cu bani. Louisa era, prin naștere, irascibilă și vicleană, dar fusese învățată de tatăl ei să-și ascundă adevărata fire sub masca unei dulcețe mieroase, știind prea bine că singura ei șansă să nu moară de foame era să se mărite și gândindu-se că, datorită extraordinarului

ei farmec personal, a delicateții purtărilor și a conversației atrăgătoare, va avea șanse destul de mari să intre în grațiile unui bărbat care să își permită să ia de soție o fată fără avere. Louisa a priceput pe deplin planurile tatălui și s-a hotărât să le urmeze cu toată grija și atenția. Prin perseverență și ambiție, și-a ascuns atât de bine firea de la natură sub masca inocenței și a drăgălășeniei, cât să facă impresie bună celor care, fără să fi petrecut prea mult timp alături de ea mai înainte, nu-i descoperiseră adevăratul caracter.

Așa era Louisa când nefericitul Lesley a văzut-o prima oară la conacul Drummond. Inima lui, care (ca să folosesc comparația ta preferată) era așa de delicată, de dulce și de bună ca frișca bătută, nu a rezistat farmecelor ei. În doar câteva zile era pe punctul să se îndrăgostească, la scurt timp după aceea s-a îndrăgostit de-a binelea și, în mai puțin de o lună de când o cunoscuse, s-a însurat cu ea. La început, tata a fost profund nemulțumit de o asemenea legătură grăbită și necugetată, dar, când și-a dat seama că cei doi nu sunt interesați de părerea lui, s-a împăcat pe deplin cu această uniune. Proprietatea de lângă Aberdeen, pe care fratele meu o deține ca dar din partea unchiului său, era suficientă cât să se întrețină pe el și pe cumnata mea cu eleganță și ușurință, fără amestecul și ajutorul lui Sir George.

În primul an, nimeni nu era mai fericit ca Lesley și, în aparență cel puțin, mai amabil ca Louisa, care s-a purtat atât de credibil și cu atâtă grijă încât, deși eu și Matilda am petrecut mai multe săptămâni la rând împreună cu ei, nu am avut nicio bănuială cu privire la adevărata-i fire. Însă după naștere Louisa, care te-ai fi așteptat să aibă un respect mai mare pentru Lesley, a început să dea

treptat deoparte masca purtată atâta vreme și, cum probabil s-a crezut sigură pe afecțiunea soțului ei (care, deși pare greu de crezut, sporise, într-adevăr, după nașterea copilului), nu s-a obosit să împiedice dispariția acelei afecțiuni.

Astfel că vizitele noastre la Dunbeath au devenit din ce în ce mai rare și cu mult mai puțin plăcute ca înainte. Absența noastră, însă, n-a fost nici menționată, nici regretată de Louisa, care, în compania tânărului Danver, pe care îl cunoscuse la Aberdeen (el fiind student la una dintre universitățile de acolo), se simțea infinit mai bine decât în compania Matildei sau a prietenei tale, deși e cert că n-au existat vreodată fete mai plăcute ca noi. Știi deja finalul fericirii conjugale a lui Lesley, n-am să mai repet.

Adio, scumpă Charlotte; deși n-am spus nimic despre această chestiune, sper că nu vei desconsidera grija mea, crezându-mă că mă gândesc și sufăr mult pentru nenorocirea surorii tale. Nu mă îndoiesc că aerul curat al dealurilor Bristolului va șterge complet nefericirea, gonind din mintea ei amintirea lui Henry. A ta pe vecie, scumpa mea Charlotte,

M.L.

Scrisoarea a patra
Domnișoara C. Lutterell către domnișoara M. Lesley

Bristol, 27 februarie

Dragă Peggy, tocmai am primit scrisoarea ta care, expediată fiind la Essex, în timp ce eu mă aflam la Bristol, a trebuit să-mi fie retrimisă aici și care, printr-o întârziere neprevăzută, a ajuns la mine chiar în acest moment. Îți mulțumesc din suflet că mi-ai povestit despre modul în care s-au cunoscut, despre iubirea și căsătoria lui Lesley cu Louisa, care nu m-a distrat mai puțin, deși o mai auzisem de multe ori înainte.

Am bucuria să te informez că avem toate motivele să credem că până la ora asta cămara noastră trebuie să fie aproape golită, pentru că am lăsat ordine precise servitorilor să mănânce cât pot de mult și, în plus, să cheme câteva doamne să-i ajute. Am adus cu noi o plăcintă rece din carne de porumbel, un curcan rece, o limbă rece și douăsprezece piftii, de care am fost așa norocoase să scăpăm în numai două zile de la sosire, cu ajutorul gazdei noastre, al soțului ei și al celor trei copii ai lor. Biata Eloisa e încă lipsită de voiciune atât în sănătate cât și în spirit, încât mă tem foarte tare că aerul dealurilor Bristolului, oricât ar fi el de sănătos, n-a fost în stare să-l gonească pe sărmanul Henry din amintirea ei.

Mă întrebi dacă noua ta mamă vitegă e frumoasă și bună? O să-ți ofer o descriere detaliată a calităților ei

fizice și mentale. E scundă și foarte bine făcută, are o paloare naturală, dar roșește des, are ochi frumoși și dinți frumoși, cum va avea grijă să te facă să vezi imediat ce vă veți întâlni, și e, în general, foarte drăguță. Are o dispoziție remarcabilă când lucrurile se întâmplă după pofta ei și e foarte vioaie când nu e prost-dispusă. Este, bineînțeles, extravagantă și nu foarte afectată; nu citește nimic altceva în afara scrisorilor pe care le primește de la mine și nu scrie niciodată nimic în afara răspunsurilor la acestea. Joacă teatru, cântă și dansează, dar nu are înclinație către niciuna dintre aceste distracții și nici nu excelează la vreuna, deși susține că e pasionată de toate.

Poate că ești surprinsă că o persoană despre care vorbesc cu atâta lipsă de afecțiune este prietena mea apropiată, dar, ca să-ți spun adevărul, prietenia noastră s-a născut mai degrabă din capriciul ei decât din respectul meu. Am petrecut două sau trei zile în Berkshire cu o doamnă care s-a întâmplat să ne fie o cunoștință comună. În timpul vizitei, cum vremea era deosebit de urâtă și societatea deosebit de proastă, a avut amabilitatea să-mi acorde o atenție deosebită, care s-a transformat curând într-o prietenie sinceră și a sfârșit într-o corespondență stabilă. Până acum probabil că și ea e deja la fel de plictisită de mine cum sunt și eu de ea, dar, cum ea e prea politicoasă și eu prea decentă să o spunem, scrisorile noastre au rămas la fel de dese și afectuoase ca întotdeauna, iar prietenia la fel de puternică și de sinceră ca la început. Cum e îndrăgostită de plăcerile din Londra și din Brightelmstone, îndrăznesc să spun că îi va fi greu să-și urmeze curiozitatea, pe care sigur o simte, să vă vadă, cu prețul renunțării la toate distracțiile în favoarea tristului și totuși respectabilului castel în

care locuiți. Poate că dacă-și va simți sănătatea slăbită de prea mult divertisment va căpăta destulă putere cât să facă o călătorie în Scoția, sperând că măcar îi va fi de ajutor pentru sănătate, dacă nu favorabil fericirii. Îmi pare rău s-o spun, însă temerile tale cu privire la extragavanțele tatălui tău, averea ta, bijuteriile mamei tale și poziția surorii tale sunt întemeiate. Prietena mea are patru mii de lire pen an și probabil cheltuie cam tot atâta pe rochii și ieșiri în societate – cu siguranță nu se va obosi să-i schimbe lui Sir George stilul de viață cu care s-a obișnuit de atâta vreme, deci există motive să te temi că nu vei mai fi prea înstărită, asta dacă vei mai primi vreo moștenire. Fără îndoială bijuteriile îmi imaginez că îi vor reveni tot ei, și am toate motivele să cred că va sta în capul mesei soțului ei, în locul fiicei acestuia. Dar cum probabil un subiect atât de trist te afectează deosebit de tare, nu mai insist asupra lui.

Indispoziția Eloisei ne-a adus la Bristol într-un anotimp atât de nepotrivit, încât abia am reușit să vedem o familie bună de când am ajuns. Domnul și doamna Marlowe sunt persoane foarte plăcute; starea proastă a sănătății băiețelului lor este motivul pentru case se află aici; îți poți închipui că, de vreme ce sunt singurii cu care putem conversa, legătura de prietenie a devenit foarte strânsă, ne vedem aproape zilnic și ieri chiar am luat masa împreună. Am petrecut o zi foarte plăcută și masa a fost bună, deși, ca să fiu sinceră, vițelul era nefăcut și mâncarea de curry nu era suficient de condimentată. Pe toată durata mesei nu m-am putut abține să-mi doresc să le fi gătit eu. Acum este cu ei și unul dintre frații doamnei Marlowe, un anume domn Cleveland – un tânăr arătos și care pare a prezenta multe avantaje. Îi

spun Eloisei că ar trebui să pună mâna pe el, dar pare să nu-i surâdă această propunere. Aș vrea s-o văd pe fata asta măritată, și Cleveland are o avere foarte bună. Poate te întrebi de ce nu mă includ și pe mine, asemeni surorii mele, în proiectele matrimoniale, dar, drept să-ți spun, nu vreau să joc un rol mai important la o nuntă decât acela de organizatoare și, în consecință, atâta vreme cât pot convinge orice cunoștință să se căsătorească în locul meu, nu mă voi gândi niciodată la propria mea nuntă, pentru că am o bănuială că n-aș avea timp să-mi pregătesc dineul așa cum îl pregătesc pentru prietenele mele.

Cu sinceritate,

A ta,
C.L.

Scrisoarea a cincea
Domnișoara Margaret Lesley către domnișoara Charlotte Lutterell

Castelul Lesley, 18 martie

Chiar în ziua în care am primit amabila-ți scrisoare, Matilda a primit și ea una de la Sir George, trimisă din Edinbugh, prin care ne informa că va avea plăcerea să ne-o prezinte pe Lady Lesley în seara următoare. După cum lese îți poți imagina, acest fapt ne-a surprins, mai ales că relatarea ta despre domnia-sa ne dăduse motive să credem că erau mici șansele să viziteze Scoția într-o perioadă în care Londra trebuie să fie atât de veselă.

Cum era totuși datoria noastră să fim încântate de un asemenea semn de amabilitate, cum e o vizită din partea lui Sir George și Lady Lesley, ne pregăteam să le trimitem un răspuns care să indice bucuria care ne încerca în așteptarea unei asemenea binecuvântări. Din fericire ne-am amintit că, de vreme ce urmau să ajungă la castel a doua zi, era imposibil ca tatăl meu să primească scrisoarea înainte de plecarea din Edinburgh, și ne-am mulțumit să-i lăsăm să presupună că suntem cât se poate de bucuroase.

Au ajuns la 9 seara, în ziua următoare, însoțiți de unul dintre frații doamnei Lesley. Domnia sa se potrivește întocmai descrierii pe care mi-ai trimis-o, cu excepția faptului că nu mi se pare atât de frumoasă cum pari a o vedea tu. N-are o figură urâtă, dar este ceva atât

de puțin maiestuos în fața ei mititică, încât pare un pitic lipsit de importanță în comparație cu înălțimea plină de eleganță a Matildei și a mea. Curiozitatea ei să ne cunoască (destul de mare dacă a adus-o peste patru sute de mile) e acum pe deplin satisfăcută, a început să pomenească de întoarcerea în oraș, dorind s-o însoțim și noi. Nu îi putem refuza cererea, de vreme ce e sprijinită mai întâi de poruncile tatălui nostru și apoi de rugăminții le fierbinți ale domnului Fitzgerald, care este, fără îndoială, unul dintre cei mai plăcuți tineri pe care i-am cunoscut vreodată.

Încă nu s-a stabilit data plecării, dar, atunci când se va întâmpla, sigur o vom lua cu noi și pe mica Louisa. Adio, scumpa mea Charlotte, Matilda mi se alătură în cele mai calde urări pentru tine și pentru Eloisa.

A ta pentru totdeauna,

M.L.

Scrisoarea a şasea
Lady Lesley către domnișoara Charlotte Lutterell

Castelul Lesley, 20 martie

Scumpă prietenă, am ajuns aici acum aproape două săptămâni și deja mă căiesc din inimă că am părăsit minunatul nostru cămin din Piața Portman pentru un castel vechi, posomorât și bătut de vânturi. Nu există imaginație destul de mare pentru a-ți putea da seama de aspectul de închisoare pe care îl are. Este, practic, cocoțat pe o stâncă atât de inaccesibilă, încât am așteptat să fiu trasă în sus cu o frânghie și am regretat sincer faptul că am dat frâu liber curiozității de a-mi cunoaște fiicele cu prețul intrării în temnița lor într-un mod atât de periculos și ridicol. Dar imediat ce m-am aflat în siguranță în această clădire înspăimântătoare m-am consolat cu ideea că mă voi însufleți la vederea a două fete frumoase, cum îmi fuseseră descrise domnișoarele Lesley la Edinburgh. Însă și aici am întâmpinat numai dezamăgire și surpriză. Matilda și Margaret Lesley sunt două fete înalte, neobișnuit de înalte, numai bune să locuiască într-un castel pe măsura măririi lor. Mi-aș dori, scumpa mea Charlotte, să le poți vedea pe aceste scoțiene uriașe, sunt sigură că te vor speria de moarte. Fac un contrast foarte potrivit cu mine, așa că le-am invitat să mă însoțească la Londra, unde sper să ajung în două săptămâni. Alături de aceste două fermecătoare duduițe am găsit o răsfățată mică și țâfnoasă, despre care cred că le e rudă; mi-au spus cine e

și mi-au turnat o poveste lungă și lipsită de sens despre tatăl ei și domnișoara Nu-știu-cum, al cărei nume l-am uitat cu desăvârșire. Urăsc scandalul și detest copiii.

De când am venit aici, m-au plictisit la culme vizitele istovitoare ale unui grup de scoțieni nenorociți, cu nume imposibile; au fost atât de politicoși, mi-au oferit atâtea invitații și au vorbit atât de mult de revederea noastră încât nu m-am putut abține să-i jignesc. Nu cred că am să-i mai văd, însă și timpul petrecut în familie e atât de plictisitor, încât nu știu ce am să mă fac. Aceste fete nu știu altă muzică decât arii scoțiene, alte desene decât munții scoțieni, alte cărți decât poezii scoțiene – și eu urăsc tot ce este scoțian. De obicei petrec cu mare plăcere jumătate din zi la măsuța de toaletă, dar acum pentru ce m-aș mai aranja, de vreme ce nu e nicio făptură aici, în casă, pe care să-mi doresc să o mulțumesc.

Tocmai am avut o discuție cu fratele meu, în care m-a jignit îngrozitor, și cum nu am nimic mai interesant să-ți povestesc, o să-ți dau toate detaliile. Trebuie să știi că de patru, cinci zile am o bănuială că William are o preferință pentru fiica mea cea mare. Recunosc că dacă ar fi fost să mă îndrăgostesc de o femeie, nu aș fi ales-o pe Matilda Lesley ca obiect al pasiunii mele, pentru că nu urăsc nimic mai mult pe lume decât femeile înalte, dar, desigur, anumite gusturi ale bărbaților nu se discută. Și cum William are și el aproape doi metri, nu e atât de neobișnuit ca el să aibă înclinație pentru asemenea înălțime. Pentru că îi port o vie afecțiune fratelui meu, mi-ar părea nespus de rău să-l știu nefericit, cum cred că ar fi dacă nu s-ar căsători cu Matilda. Mai mult, cum știu că situația lui nu-i va permite să se însoare cu o fată fără zestre și știu că Matilda depinde în întregime de tatăl ei, care nu dorește să-i ofere ceva și deocamdată nici

nu are permisiunea mea, m-am gândit că i-aș face un bine fratelui meu spunându-i toate acestea, ca să poată astfel alege singur între a-și cuceri iubirea sau a iubi fără speranță. Prin urmare, găsindu-ne în această dimineață singuri într-una dintre acele oribilele odăi vechi ale castelului, am deschis discuția după cum urmează:

„Ei bine, dragul meu William, ce părere ai de aceste fete? În ceea ce mă privește, nu le găsesc așa de șterse cum mă așteptam, dar poate mă crezi părtinitoare, fiind fiicele soțului meu, și poate că ai dreptate – îi seamănă atât de mult lui Sir George că e firesc să crezi...“

„Scumpa mea Susan“, exclamă el cu o voce plină de uluire, „nu poți să crezi cu adevărat că se aseamănă, fie chiar și într-o mică măsură, cu tatăl lor! El e atât de banal – mă iartă, am uitat complet cu cine vorbesc...“

„O, te rog, nu-ți face griji“, răspunsei, „toată lumea știe că Sir George este îngrozitor de urât și te asigur că mereu m-am gândit la el ca la o pocitanie.“

„Mă surprinde peste măsură“, răspunse William, „ceea ce spui atât despre Sir George, cât și despre fiicele lui. Nu poți să îți consideri soțul atât de lipsit de farmec și cu siguranță nu ai cum să găsești vreo asemănare între el și domnișoarele Lesley, care, după părerea mea, nu-i seamănă deloc, fiind chiar foarte frumoase.“

„Dacă asta ți-e părerea cu privire la fete, cu siguranță nu se poate vorbi de o dovadă a frumuseții tatălui lor; pentru că dacă nu-i seamănă deloc și totuși sunt foarte frumoase, e normal să-l consideri pe el foarte banal.“

„Câtuși de puțin“, spuse el, „căci ceea ce poate fi văzut ca o dovadă de frumusețea la o femeie poate fi foarte neplăcut la un bărbat.“

„Dar tu însuți ai recunoscut acum câteva minute că e banal“, răspunsei eu.

„Bărbații nu pot judeca frumusețea celor de același sex“, spuse el.

„Niciun bărbat sau femeie nu-l poate considera acceptabil pe Sir George.“

„Bine, bine“, spuse el, „nu are rost să discutăm acum despre frumusețea lui, dar părerea ta despre fiicele lui e cu siguranță unică, pentru că, dacă te-am înțeles bine, ai spus că nu le găsești așa de șterse cum te așteptai!“

„De ce, poate crezi că sunt cam șterse?“ îl întrebai eu.

„Nu pot să cred că ești serioasă“, răspunse el, „vorbind despre ele în felul acesta neașteptat. Nu crezi că domnișoarele Lesley sunt două tinere foarte frumoase?“

„Doamne! În niciun caz!“ strigai eu. „Cred că sunt grozav de spălăcite!“

„Spălăcite!“ răspunse el. „Draga mea Susan, nu poți să crezi una ca asta. Ce trăsătură de pe fața oricăreia dintre ele o găsești nepotrivită?“

„O, crede-mă!“ răspunsei eu. „Acum o să încep cu cea mai mare – cu Matilda. E bine, William?“ (Rostind aceste cuvinte l-am privit cu viclenie, pentru a-l face să se rușineze.)

„Seamănă atât de bine“, spuse el, „că orice defect ai găsi la una, cu siguranță îl vei găsi și la cealaltă.“

„În primul rând, sunt îngrozitor de înalte amândouă!“

„Într-adevăr, sunt mai înalte ca tine“, spuse el cu un zâmbet obraznic.

„Nu, nu are nicio legătură.“

„Da, dar“, continuă el, „chiar dacă sunt peste înălțimea medie, siluetele lor e de o eleganță desăvârșită. Cât despre figurile lor, au ochi minunați.“

„Nicicând n-aș putea considera elegante, nici în cea mai mică măsură, asemenea siluete enorme. Cât despre ochi, n-aș putea să-mi întind gâtul destul să-i pot vedea."

„Ba mai mult", răspunse el, „nu știu dacă nu cumva n-ar fi mai bine nici să nu încerci, pentru că te-ar putea orbi cu strălucirea lor."

„O, cu siguranță", spusei eu cu cea mai mare complezență, căci te asigur, scumpa mea Charlotte, nu m-am supărat niciun pic, deși, după cele ce-au urmat, se poate crede că William și-a dat seama că îmi dăduse motive să o fac, pentru că a venit spre mine, mi-a luat mâna și mi-a spus: „Nu fi atât de serioasă, Susan! O să mă faci să cred că te-am ofensat!"

„Să mă ofensezi! Dragul meu frate, cum ți-a venit o asemenea idee!" răspunsei eu. „Pe legea mea! Te asigur că nu sunt deloc surprinsă că ești un susținător atât de plin de căldură al frumuseții acestor fete."

„Bine, dar", mă întrerupse William, „să nu uităm că nu am terminat încă discuția cu privire la ele. Ce cusur găsești chipurilor lor?"

„Sunt groaznic de spălăcite."

„Sunt mereu ușor îmbujorate, iar culoarea se accentuează după un pic de mișcare."

„Da, dar de s-ar întâmpla vreodată să plouă în acest colț de lume, obrajii lor nu vor avea altă culoare decât cea obișnuită; doar dacă într-adevăr se distrează alergând în sus și-n jos prin aceste catacombe și cămări vechi și înspăimântătoare."

„Ei bine", răspunse fratele meu cu un ton iritat și aruncându-mi o privire impertinentă, „dacă au puțină culoare în obraji, cel puțin e complet naturală."

Asta a fost prea mult, scumpă Charlotte, pentru că sunt sigură că a avut imprudența, prin aceste vorbe, să pună la îndoială naturalețea mea. Dar sunt sigură că mă vei apăra de vei auzi vreodată că sunt defăimată cu atâta cruzime, pentru că martoră îmi ești că m-am opus de atâtea ori roșului în obraji, și tot de atâtea ori ți-am zis că nu-l aprob. Și te asigur că nici acum nu mi-am schimbat opinia. Ei bine, nesuportând să fiu astfel bănuită de prorpiul meu frate, am părăsit odaia fără întârziere, și de atunci stau în camera de toaletă scriindu-ți. Ce scrisoare lungă a ieșit! Dar să nu te aștepți să mai primești asemenea scrisori când mă întorc în oraș, numai la castelul Lesley are cineva atâta timp să-i scrie fie Charlottei Lutterell, oricât ar fi de prietenă.

Am fost atât de contrariată de gândurile lui William, încât nu am mai avut răbdare să-i dau sfaturile pe care intenționam să i le dau cu privire la afecțiunea lui pentru Matilda, și care m-au făcut, din dragoste curată, să stârnesc această conversație; iar acum sunt pe deplin convinsă de apriga patimă pentru ea; cu siguranță nu va dori să asculte de glasul rațiunii. De aceea, nu-mi voi mai bate capul nici cu el, nici cu favorita lui. Adio, scumpa mea fetiță. Cu drag, a ta,

Susan L.

Scrisoarea a șaptea
Domnișoara C. Lutterell către domnișoara M. Lesley

Bristol, 27 martie

Am primit săptămâna aceasta, și de la tine și de la mama ta vitregă, scrisori care m-au amuzat teribil, pentru că observ că sunteți de-a dreptul geloase una pe frumusețea celeilalte. E foarte ciudat cum două femei drăguțe, chiar de sunt mamă și fiică, nu pot sta sub același acoperiș fără să înceapă cearta cu privire la trăsăturile lor. Fii convinsă că sunteți amândouă foarte frumoase, și să nu mai aud discuții pe tema asta! Bănuiesc că ar trebui să trimit acest răvaș la Piața Portman, unde probabil (în ciuda afecțiunii tale pentru castelul Lesley) nu regreți că te afli. Orice ar spune lumea despre pășunile înverzite și zona de țară, am considerat întotdeauna că Londra și distracțiile de acolo pot fi foarte plăcute un timp, și aș fi foarte fericită dacă venitul mamei i-ar permite să ne scoată în lume pe timpul iernii.

Mi-am dorit întotdeauna să merg la Vauxhall, să văd cum e tăiată carea de vită, dacă e feliată așa subțire cum se povestește, pentru că am senzația că puțini oameni înțeleg arta tăierii unei felii de vită rece mai bine ca mine, fiindcă a fost de departe aspectul căruia i-am acordat cea mai mare atenție în timpul educației.

Mama m-a considerat întotdeauna cea mai bună elevă a ei, deși, când trăia tata, Eloisa era cea mai bună elevă a lui. Fii sigură că niciodată n-au fost pe lume două

firi mai diferite. Amândurora ne plăcea să citim. Ei îi plăceau poveștile, mie – rețetele. Ei îi plăceau desenele, mie – găinușele. Nimeni nu cânta mai bine ca ea și nimeni nu făcea plăcintă mai bună ca a mea. Și la fel au stat lucrurile și după ce nu am mai fost copii. Singura diferență e că acum nu mai avem acele dispute, atât de dese pe vremuri, despre cât de aleasă e îndeletnicirea celeilalte. Sunt mulți ani de când am căzut de acord să admirăm realizările celeilalte; nu refuz niciodată să-i ascult muzica, iar ea îmi mânăncă mereu plăcintele. Cel puțin așa au stat lucrurile până la apariția lui Henry Hervey la Sussex.

Înaintea sosirii mătușii lui, care, după cum știi, s-a stabilit în vecinătatea noastră acum aproape un an, vizitele avuseseră loc la intervale precise, cu o durată și o oră bine stabilite. Dar odată cu mutarea ei în conacul care e la o aruncătură de băț de casa noastră, vizitele au devenit din ce în ce mai dese și mai lungi. După cum îți poți închipui, acestea nu puteau fi pe placul doamnei Diana, care este un adversar declarat a tot ceea ce nu este condus de ceremonie și etichetă sau care nu seamănă nicidecum cu naturalețea și buna creștere. Mai mult, așa de mare îi era aversiunea față de purtarea nepotului, că am auzit-o deoseori aruncându-i lui Henry în față tot felul de aluzii, care dacă la acea vreme n-ar fi fost prins în conversațiie cu Eloisa, cu siguranță i-ar fi atras atenția și l-ar fi supărat foarte tare. Schimbarea în purtarea surorii mele, despre care îți vorbeam mai devreme, acum s-a produs. A părut să nu mai țină cont de acordul pe care-l încheiasem – de a ne admira reciproc operele – și, cu toate că eu i-am aplaudat fiecare contradanț, nu am primit niciun cuvânt de aprobare, nici măcar pentru plăcinta din carne de porumbel. Asta ar fi fost suficient să stârnească furia

oricui, totuși, eu am fost rece ca smântâna și, făcându-mi planul de răzbunare, m-am hotărât s-o las să facă orice o vrea, fără a-i adresa măcar o vorbă de reproș. Planul meu era să mă port cu ea așa cum se purta și ea cu mine și, chiar de-ar fi fost să-mi facă portretul sau să-mi cânte Malbrook (singurul cântec care mi-a plăcut vreodată), să nu spun vreodată nici măcar „Mulțumesc, Eloisa", deși de fiecare dată, de-a lungul anilor, m-am întrecut în a-i spune, ori de câte ori cânta, *bravo*, *bravissiomo*, *encore*, *da capo*, *alegretto*, *con expressione* și *poco presto* și multe alte cuvinte străine, despre care Eloisa îmi spusese că exprimă admirația, și cred că într-adevăr așa este, de vreme ce le văd pe unele dintre ele pe fiecare pagină a cărților de muzică – trăirile compozitorului, îmi închipui.

Mi-am pus în aplicare planul cu mare exactitate. Nu pot spune însă cu succes căci, vai, tăcerea mea din tot timpul interpretărilor ei n-a părut s-o mulțumească câtuși de puțin. Dimpotrivă, chiar mi-a spus într-o zi: „Ei bine, Charlotte, mă bucur mult că ai renunțat în cele din urmă la acel obicei ridicol de mă aplauda până mă apuca durerea de cap și pe tine, răgușeala, ori de câte ori cântam la clavecin. Îți sunt foarte îndatorată că-ți ții admirația pentru tine!" N-am să uit niciodată răspunsul plin de duh la acest discurs al ei. „Eloisa", am spus, „te rog să fii liniștită cu privire la aceste temeri pe viitor, pentru că poți fi sigură că îmi voi păstra admirația pentru mine și pentru îndeletnicirile mele și n-am s-o mai îndrept vreodată înspre ale tale." A fost cel mai aspru lucru pe care l-am spus vreodată în viață, nu pentru că nu aș fi avut adesea porniri sarcastice, dar a fost singura dată când mi-am făcut cunoscute sentimentele.

Nu cred să mai fi existat vreodată doi tineri care să poarte o așa mare afecțiune unul pentru celălalt, cum

erau Henry și Eloisa; nu, dragostea fratelui tău pentru domnișoara Burton nu avea cum să fie la fel de puternică, deși poate era mai pasională. Îți închipui deci cât de enervată trebuie să fi fost sora mea pentru că i-a jucat o asemenea festă. Sărmana fată! Încă îi plânge moartea, deși au mai bine de șase săptămâni – dar unii oameni se preocupă de asemenea lucruri mai mult decât alții. Starea precară a sănătății în care a aruncat-o pierderea lui o face atât de slăbită și de sensibilă în fața celui mai mic necaz, încât a lăcrimat toată dimineața doar pentru că și-a luat rămas-bun de la doamna Marlowe, care urmează să părăsească astăzi Bristolul împreună cu soțul, fratele și copilul ei. Îmi pare rău că pleacă, era singura familie cu care am avut oarece legături aici, dar nu mi-a venit nicicând în minte să plâng; trebuie să știi că Eloisa și doamna Marlowe au stat mai mult împreună decât mine și astfel au început să țină una la cealaltă, ceea ce face ca lacrimile să nu fie chiar de neiertat în cazul lor, cum ar fi putut fi considerate în cazul meu. Familia Marlowe pleacă în capitală, Cleveland îi însoțește și, cum nici eu, nici Eloisa nu am putut pune gheara pe el, sperăm ca tu sau Matilda să aveți mai mult noroc. Nu știu când vom pleca din Bristol; Eloisa este atât de tristă încât se împotrivește plecării, deși nici șederea aici nu îi îmbunătățește starea. Nădăjduiesc că într-o săptămână, două ne vom hotărî. Până atunci, consideră-mă a ta... etc... etc.

Charlotte Lutterell

Scrisoarea a opta
Domnișoara Lutterell către doamna Marlowe

Bristol, 4 aprilie

Scumpă Emma, îți sunt nespus de îndatorată pentru un asemenea semn de afecțiune care, îmi place să cred, se regăsește în propunerea pe care mi-ai făcut-o, de a coresponda; te asigur că pentru mine va fi o mare ușurare să îți scriu și, câtă vremea sănătatea și dispoziția mi-o vor permite, vei găsi în mine o corespondentă fidelă, n-aș spune și una amuzantă, pentru că tu îmi cunoști situația suficient încât să știi că veselia ar fi necuvenită, iar eu îmi știu prea bine sufletul ca să nu-mi dau seama că ar fi nesinceră. Nu trebuie să aștepți vești de la mine, pentru că nu avem cunoștințe comune și ale căror fapte să ne intereseze. Nu trebuie să te aștepți nici la bârfe, pentru că, din același motiv, nu avem nici unde să le auzim, nici cum să le inventăm. Din partea mea nu trebuie să te aștepți decât la efuziunile de tristețe ale unei inimi sfărâmate, ce revine mereu la amintirea fericirii de care s-a bucurat odinioară și care îi este sprijin în nenorocirea de acum. Șansa de a-ți putea scrie, de a-ți vorbi despre regretatul meu Henry, e un lux pentru mine, și știu că în bunătatea ta nu vei refuza să citești ceea ce prin scris mi-ar ușura atât de mult inima.

M-am gândit cândva că nu mi-aș dori vreodată să am ceea ce se numește de obicei o prietenă (adică o persoană

de același sex cu care pot vorbi mai deschis), în afară de sora mea, dar cât de mult greșeam! Charlotte e prea ocupată cu două astfel de corespondențe ca să îmi facă și mie loc și sper că nu mă vei considera o fetișcană romantică dacă-ți voi spune că mi-am dorit dintotdeauna să am o prietenă bună și plină de compasiune care să-mi asculte necazurile fără a încerca să mă aline.

Astfel, momentul în care ne-am cunoscut, intimitatea care a urmat și afecțiunea deosebită pe care mi-ai arătat-o de la început m-au făcut să nutresc speranța că aceste atenții ne puteau aduce de la cunoștințe apropiate la prietenie, o prietenie care, dacă ești așa cum mi-am imaginat eu, ar fi cea mai mare fericire de care aș putea avea parte. Este într-adevăr mulțumitor să vezi asemenea speranțe împlinite, de altfel aproape singura mulțumire pe care o trăiesc. Mă simt atât de slăbită, că sunt sigură că, dacă ai fi fost lângă mine, m-ai fi obligat să las deoparte scrisul – și nu-ți pot oferi o dovadă mai mare a afecțiunii mele decât făcând întocmai, fie că ești sau nu de față. Rămân prietena sinceră a scumpei mele Emma,

E.L.

Scrisoarea a noua
Doamna Marlowe către domnișoara Lutterell

Str. Grosvenor, 10 aprilie

Mai trebuie să spun, scumpă Eloisa, cât de mult m-a bucurat scrisoarea ta? Nu pot oferi o dovadă mai mare pentru plăcerea care mi-a făcut-o sau dorința ce o simt să purtăm o corespondență regulată și frecventă, decât răspunzându-ți la scrisoare înainte de sfârștul săptămânii. Dar nu-ți închipui că îmi fac un merit din punctualitate. Dimpotrivă, te asigur că e o mulțumire mult mai mare pentru mine să îți scriu ție, decât să petrec seara la vreun concert sau bal. Domnul Marlowe e dornic să mă scoată în lume în fiecare seară, așa încât nu-mi face nicio plăcere să-l refuz.

Totodată, îmi doresc atât de mult să rămân acasă, încât, dincolo de plăcerea de a-mi dedica orice bucățică din timp dragei mele Eloisa, profit de timpul pe care îl invoc pentru a scrie o scrisoare ca să petrec o seară cu băiețelul meu – știi bine că sunt sensibilă –, iar acesta va fi un motiv destul de puternic (dacă aveam nevoie de unul) ca să continui cu plăcere corespondența cu tine.

Cât despre scrisorile tale către mine, fie că sunt serioase ori vesele, dacă te preocupă pe tine, trebuie să fie la fel de interesante pentru mine. Sunt de părere însă că adâncirea în propriile necazuri, povestindu-le și stăruind asupra lor, nu face altceva decât să le încurajeze și

să le sporească, și că ar fi poate mai prudent pentru tine să eviți subiecte atât de nefericite. Totuși, știind atât de bine ce plăcere tristă și liniștitoare îți poate aduce, nu mă pot convinge să îți împiedic așa o desfătare și insist numai să nu te aștepți să te încurajez prin propriile mele scrisori; dimpotrivă, doresc să le umplu doar cu înțelepciune vie și umor înviorător, așa încât să provoc apariția unui surâs pe chipul dulce, dar plin de durere al dragei mele Eloise.

Mai întâi, află că de când am ajuns aici m-am întâlnit de două ori în societate cu prietenele surorii tale, Lady Lesley și fiicele ei. Știu că ești nerabdătoare să îmi afli părerea despre frumusețea celor trei doamne, despre care ai auzit atât de multe. Dat fiind că acum ești prea suferindă și prea nefericită ca să mai fii vanitoasă, cred că pot îndrăzni să îți spun că nu imi place figura niciuneia dintre ele pe cât îmi place a ta. Totuși, toate trei sunt frumoase. Pe Lady Lesley o mai văzusem și înainte; despre fiicele ei s-ar putea spune că au o figură mai placută decât a ei, și totuși, cu farmecul unui ten îmbujorat, un pic de afectare și multă pălăvrăgeală (la toate fiindu-le superioară tinerelor domnișoare), îndrăznesc să spun că ea își poate câștiga la fel de mulți admiratori ca mult mai așezatele Matilda și Margaret. Sunt sigură că vei fi de acord cu mine când îți voi spune că niciuna nu are statura cuvenită unei adevărate frumuseți; știi că două dintre ele sunt mai înalte, iar una mai scundă decât noi. În ciuda acestui defect (sau, mai degrabă, datorită lui), siluetele domnișoarelor Lesley au o anumită noblețe, pe când înfățișarea drăgălașei lor mame vitrege e plină de vioiciune. Dar chiar dacă una e maiestuoasă, alta plină de viață, chipul niciuneia nu are dulceața fermecătoare

a Eloisei mele, pe care nici măcar aleanul de acum n-o poate diminua. Mă întreb ce ar spune despre noi fratele meu și soțul meu dacă ar avea știință de toate lucrurile frumoase pe care ți le-am spus în această scrisoare. Este foarte neplăcut că unei femei frumoase nu i se pot aduce laude de către o seamănă de-a ei, fără ca aceasta din urmă să nu fie bănuită a-i fi ori vrăjmașă de moarte, ori o lingușitoare dovedită. Femeile sunt mult mai amabile în această privință! Un bărbat îi poate spune altuia patruzeci de amabilități fără ca noi să presupunem că e răsplătit pentru asta și, atâta vreme cât își face datoria față de noi, femeile, nu ne pasă cât de politicos este cu semenii lui.

Doamna Lutterell va fi atât de amabilă să-mi accepte complimentele, toată dragostea mea Charlottei, iar Eloisei, cele mai bune urări de întremare a sănătății și dispoziției pe care le-ar putea transmite prietena ei iubitoare,

E. Marlowe.

Mă tem că această scrisoare va fi doar un exemplu modest al spiritului meu, iar părerea ta nu se va schimba câtuși de puțin dacă îți voi spune că am fost cât am putut de amuzantă.

Scrisoarea a zecea

Domnișoara Margaret Lesley către domnișoara Charlotte Lutterell

Piața Portman, 13 aprilie

Scumpa mea Charlotte, am plecat de la Castelul Lesley pe 28, luna trecută, după o călătorie de șapte zile, am ajuns cu bine la Londra; am avut bucuria de a-ți găsi scrisoarea așteptându-mi sosirea, fapt pentru care îți transmit cele mai grațioase mulțumiri. O, draga mea prietenă, în fiecare zi regret din ce în ce mai mult plăcerile liniștite, netulburate de la castelul pe care l-am părăsit pentru distracțiile nesigure din acest oraș fanfaron. Nu-i vorba că aș pretinde că aceste distracții frivole și de care rar am parte îmi sunt câtuși de puțin neplăcute; dimpotivă, îmi plac nespus de mult și mi-ar placea poate și mai mult dacă n-aș fi sigură că fiecare ieșire în societate strânge și mai mult lanțurile acelor făpturi nefericite ale căror patimi nu pot să nu le compătimesc, fiindu-mi peste putință să le împărtășesc.

Pe scurt, draga mea Charlotte, sensibilitatea mea în fața suferințelor atâtor bărbați amabili, dezgustul față de admirația extraordinară pe care o primesc și antipatia față de laudele care mi se aduc, atât în societate, cât și în particular, în scrisori, ziare și ateliere de gravuri, acestea toate sunt doar câteva dintre motivele pentru care nu mă pot bucura mai mult de distracțiile atat de variate și de plăcute ale Londrei. De câte ori nu mi-am

dorit să fi avut la fel de puțin farmec personal ca tine; ca silueta mea să fie la fel de puțin elegantă, fața mea să nu fie atât de drăgălașă, iar înfățișarea mea să fie la fel de neplăcută ca a ta! Dar, vai! Ce mici sunt șansele să se întâmple vreodată un lucru atât de dorit! Pojar am avut deja, așa că nu am încotro decât să mă supun nefericitei mele sorți.

Acum, scumpă Charlotte, îți voi încredința un secret care îmi tulbură de ceva timp liniștea zilelor și care e de natură să ceară cea mai mare discreție din partea ta. Lunea trecută, eu și Matilda am însoțit-o pe Lady Lesley la o serată acasă la onorabila doamnă Kickabout, unde ne-a condus domnul Fitzgerald, care e un tânăr foarte drăguț în general, dar cu gusturi cam ciudate – e îndrăgostit de Matilda. Abia o salutasem pe stăpâna casei și apucasem să facem reverențe mai multor persoane, când atenția mi-a fost distrasă de apariția celui mai frumos dintre tineri, însoțit de un alt domn și o doamnă. De cum mi-am aruncat privirea asupra lui, am știut că de el depinde fericirea vieții mele de acum încolo. Imaginează-ți cât de surprinsă am fost când mi-a fost prezentat sub numele de Cleveland – l-am recunoscut pe dată ca fiind fratele doamnei Marlowe și cunoștința de la Bristol a Charlottei mele. Domnul și doamna M. erau domnul și doamna care îl însoțeau. (Nu găsești că doamna Marlowe e frumoasă?) Eleganța vorbelor lui, manierele cultivate și încântătoarea plecăciune mi-au confirmat de îndată afecțiunea. N-a vorbit, dar îmi pot închipui tot ce-ar fi putut spune, dacă ar fi deschis gura. Îmi pot imagina cu ușurință înțelepciunea, sentimentele nobile și vorbirea elegantă care ar fi strălucit atât de tare în conversația domnului Cleveland. Apropierea lui

Sir James Gower (unul dintre numeroșii mei admiratori) m-a împiedicat să descopăr aceste calități, curmând conversația pe care nici nu apucasem să o începem și atrăgându-mi atenția asupra sa. Dar vai! Cât de mărunte par realizările lui Sir James în comparație cu acelea ale rivalului său atât de invidiat. Sir James este printre vizitatorii noștri obișnuiți și mereu în societatea noastră.

Din acea seară ne-am întâlnit de multe ori cu domnul și doamna Marlowe, dar niciodată cu Cleveland – mereu are program în altă parte. Doamna Marlowe mă plictisește de moarte de fiecare dată când ne întâlnim cu conversațiile ei obositoare despre tine și despre Eloisa. E atât de ridicolă! Trăiesc cu speranța că îl voi revedea pe irezistibilul ei frate diseară, căci mergem la doamna Flambeau, despre care știu că e în relații strânse cu familia Marlowe. Vor fi acolo Lady Lesley, Matilda, Fitzgerald, Sir James Gower și cu mine. Îl vedem destul de rar pe Sir George, căci este mai tot timpul la masa de joc.

O vedem mai des pe Lady L., care își face mereu apariția (puternic fardată) la ora mesei. Vai! Ce bijuterii încântătoare va etala diseară la Lady Flambeau. Mă întreb, totuși, cum poate să le găsească potrivite să le poarte; cu siguranță trebuie să-și dea seama cât de ridicol de nepotrivit este să-și încarce statura minionă cu asemenea podoabe de prisos. Oare nu știe că simplitatea elegantă este mai presus de cea mai studiată toaletă? De ni le-ar dărui mie și Matildei! Cât de recunoscătoare i-am fi! Cât de bine s-ar potrivi diamantele acelea cu siluetele noastre maiestuoase! Și în același timp sunt surprinsă că ea nu s-a gândit niciodată la asta! Să fi fost în locul ei, nu m-aș fi gândit la asta doar o dată, ci de cincizeci de ori. De câte ori o văd pe Lady Lesley îmi vin astfel de

gânduri. Și încă bijuteriile mamei mele! Dar nu voi mai pomeni nimic despre acest subiect trist – lasă-mă să te amuz cu ceva mai plăcut.

Matilda a primit de dimineață o scrisoare de la Lesley, din care am aflat cu bucurie că se află la Napoli, că a devenit romano-catolic, că a obținut anularea primei căsătorii printr-o bulă papală și că deja s-a căsătorit cu o doamnă napoletană cu rang și avere. Mai mult, ne spune că de aceeași soartă a avut parte și prima lui soție, nevrednica Louisa, care e și ea la Napoli, s-a făcut romano-catolică și se va căsători în curând cu un distins nobil napoletan. Ne-a spus că acum sunt prieteni foarte buni, și-au iertat greșelile trecutului și au de gând să devină cei mai buni vecini. Ne invită pe Matilda și pe mine să-l vizităm în Italia și să o luăm cu noi pe micuța Louisa, pe care și el și mama ei, și chiar mama ei vitregă sunt în aceeași măsură nerăbdători să o vadă. Dacă vom da curs acestei invitații, nu e încă sigur; Lady Lesley ne sfătuiește să mergem cât mai degrabă, Fitzgerald s-a oferit să ne conducă, dar Matilda pune la îndoială decența unei asemenea propuneri. Admite, totuși, că ar fi ceva foarte plăcut. Sunt sigură că îl place pe acest tânăr. Tatăl meu dorește să nu ne grăbim și, poate, dacă mai așteptăm câteva luni, el și Lady Lesley vor avea plăcerea să ne însoțească. Lady Lesley se împotrivește, spunând că nimic nu o va convinge să renunțe la distracțiile din Brighthelmstone pentru o călătorie în Italia, doar ca să-l cunoască pe fratele nostru.

„Nu“, a spus femeia aceasta îngrozitoare, „am fost o dată-n viață suficient de nebună încât să călătoresc nu știu câte sute de mile să văd doi membri ai acestei familii și nu a meritat, deci să să fiu a naibii de-oi mai fi

vreodată așa nesăbuită.“ Așa spune domnia-sa, dar Sir George încă insistă să spună că poate ne vor însoți, peste o lună sau două.

Adio, scumpa mea Charlotte,
A ta credincioasă,

Margaret Lesley

o colecție de scrisori

Domnișoarei Cooper,

Scumpă verișoară,

Cunoscându-ți caracterul care, în orice țară și în orice colț al creștinătății, ar fi considerat încântător, îți încredințez, cu grijă și cu atenție, această colecție de cronici ciudate, dar pline de spirit, care au fost meticulos selectate, adunate și ordonate de către verișoara ta cea nostimă,

Autoarea

Scrisoarea întâi
O mamă către prietena ei

Copiii mei încep să-mi solicite toată atenția în moduri diferite față de cum am fost obișnuită până acum să le-o ofer; au atins vârsta aceea la care trebuie, într-o oarecare măsură, să cunoască lumea. Scumpa mea Augusta are șaptesprezece ani și sora ei e doar cu un an mai mică. Îmi place să cred că educația lor a fost de așa natură încât să nu se facă de rușine în lume și, de asemenea, am toate motivele să cred că nu vor face de râs această educație. Sunt cu adevărat niște fete drăgălașe – sensibile, dar fără să fie fandosite, cultivate, dar în același timp dezinvolte, vioaie, dar și gingașe. Cum evoluția lor în tot ce au învățat a fost mereu la fel, sunt hotărâtă să las la o parte diferența de vârstă și să le introduc în societate împreună.

Chiar în această seară a fost stabilită prima lor ieșire în lume, căci mergem la ceai acasă la doamna Cope și la fiica acesteia. De dragul fetelor, mă bucur că nu vor mai fi și alți invitați, căci ar fi ciudat pentru ele să intre într-un cerc prea larg din prima zi. O vom lua pas cu pas. Mâine, familia domnului Stanley va lua ceaiul la noi și poate se vor întâlni și cu familia domnișoarei Phillips. Marți vom face vizite matinale, iar miercuri vom cina la Westbrook. Joi avem invitați acasă. Vineri trebuie să mergem la un concert privat acasă la Sir John Wynna, iar

sâmbătă o așteptăm pe domnișoara Dawson dimineață, ceea ce va încheia intrarea în societate a fiicelor mele. Nu pot să-mi închipui cum vor suporta atâta distracție; nu mă tem pentru sufletele lor, cât pentru sănătatea lor.

Acest plan măreț s-a sfârșit cu bine: fetele mele au ieșit în lume. Nu-ți poți închipui cum tremurau drăgălașele făpturi de teamă și speranță când s-a apropiat clipa plecării. Înainte să tragă trăsura la scară, le-am chemat în iatacul meu și, după ce s-au așezat, le-am spus: „Copilele mele dragi, a sosit momentul să culeg roadele neliniștilor și strădaniilor mele în privința educației voastre. Diseară veți intra într-o lume în care veți descoperi multe lucruri minunate. Dar dați-mi voie să vă previn să nu vă lăsați influențate de prostiile și patimile altora, pentru că, de o veți face, credeți-mă, îmi va părea foarte rău."

M-au asigurat amândouă că nu vor uita de sfatul meu și că-l vor urma cu mare atenție, că sunt gata să găsească o lume farmecătoare și în același timp îngrozitoare, dar că sunt încrezătoare că purtarea lor nu-mi va da nicicând motiv să mă căiesc de grija cu care le-am vegheat copilăria și le-am format mintea. „Cu asemenea așteptări și asemenea intenții", am strigat eu, „nu mă tem de nimic din partea voastră, și pot să vă conduc cu dragă inimă la doamna Cope, fără teama că veți fi impresionate de exemplul ei sau că vă veți molipsi de nebunia ei. Haideți, deci, copilele mele, trăsura e trasă la scară și nu vreau să mai amân nicio clipă fericirea de care abia așteptați să vă bucurați."

Când am ajuns la Warleigh, biata Augusta abia mai sufla, dar Margaret era plină de viață și extaz. „Momentul mult așteptat a sosit", a chicotit ea. „Curând vom fi în

societate.“ După câteva momente, ne aflam în salonul doamnei Cope unde, împreună cu fiica ei, aștepta să ne întâmpine. Am remarcat cu încântare impresia pe care le-au făcut-o fiicele mele. Erau două fete drăgălașe, pline de eleganță și, deși puțin stânjenite de situația lor, afișau o dezinvoltură în felul lor de a vorbi și de a se purta care nu putea decât să te încânte. Imaginează-ți, scumpă doamnă, ce fericită am fost să le văd cu câtă atenție se uitau la fiecare obiect în parte, cât erau de dezgustate de unele lucruri și cât de încântate de altele și cât de mirate de tot ce descopereau în jurul lor! Așadar, în general, s-au întors extaziate de lume, de cei din jur și de maniere.

A ta pentru totdeauna,
A.F.

Scrisoarea a doua
De la o tânără nefericită în dragoste pentru prietena ei

De ce trebuie să apese atât de mult pe sufletul meu această ultimă dezamăgire? De ce o resimt mai mult, de ce mă rănește mai tare decât cele trăite înainte? Poate pentru că afecțiunea mea pentru Willoughby e mai puternică decât cea pentru amabilii săi predecesori? Ori poate pentru că sentimentele noastre devin mai puternice cu cât sunt mai rănite? Sunt nevoită să cred, draga mea Belle, că aceasta este cauza, de vreme ce nu-mi pare că sunt mai îndrăgostită de Willoghby decât am fost de Neville, Fitzowen sau oricare dintre frații Crawford. Căci pentru toți am simțit odinioară cea mai statornică afecțiune care poate încălzi inima unei femei. Spune-mi, scumpă Belle, de ce încă oftez când mă gândesc la infidelul Edward sau de ce bocesc când îi văd mireasa – dacă nu pentru că lucrurile stau precum spuneam mai devreme. Toți prietenii mei sunt îngrijorați pentru mine, se tem pentru sănătatea mea slăbită, deplâng lipsa mea de bună dispoziție și sunt speriați de efectele amândurora. Ca să-mi aline tristețea, s-au gândit să-mi îndrepte gândurile înspre altceva, invitându-și câțiva prieteni alături de care să petrecem Crăciunul. Lady Bridget Dashwood și cumnata ei, Jane, sunt așteptate vineri, iar familia colonelului Seaton ni se va alătura săptămâna viitoare. Totul

e pus la cale cu cele mai bune intenții de către unchiul și verii mei, dar ce poate însemna pentru mine prezența câtorva persoane care nu mă interesează în afară de oboseală și mâhnire? Nici nu voi apuca să termin scrisoarea și câțiva dintre invitați vor fi ajuns deja.

Vineri seara. Lady Bridget a sosit în această dimineață și, odată cu ea, scumpa ei soră Jane. Cu toate că mă cunosc cu această minunată femeie de mai bine de cincisprezece ani, n-am remarcat niciodată cât este de fermecătoare. Are în jur de treizeci și cinci de ani și, în ciuda bolii, a necazurilor și a timpului, este mai înfloritoare decât o copiliță de șaptesprezece ani. Am găsit-o încântătoare de cum a intrat în casă și a părut că și ea e la fel de mulțumită, lipindu-se de mine pentru tot restul zilei. Are un aer atât de dulce și de blând, încât pare deasupra muritorilor de rând. Conversația îi e la fel de fermecătoare ca înfățișarea. Nu m-am putut abține să îi împărtășesc admirația mea. „O, domnișoară Jane", am spus, și m-am oprit, pentru că nu mi-am putut exprima admirația așa cum doream în clipa aceea. „O, domnișoară Jane..." am reluat. Nu găseam cuvinte pe măsura sentimentelor mele. Ea părea că așteaptă să-mi continui vorba. Eram derutată, mâhnită, gândurile mele o luaseră razna, așa că am putut să adaug numai o întrebare: „Ce mai faceți?" Ea a observat și i-a părut rău de stingherеala mea și, cu o admirabilă prezență de spirit, m-a salvat: „Draga mea Sophia, nu te simți jenată că te-ai expus astfel – voi continua discuția în așa fel încât să pară că nici nu am observat." Vai, cât mi-a fost de dragă pentru această dovadă de bunătate! „Călărești la fel de mult ca înainte?" mă întrebă ea. „Doctorul m-a sfătuit să călăresc. Avem poteci frumoase primprejur, am un cal

minunat, mă binedispune grozav distracția asta și, pe scurt, călăresc foarte mult“, i-am răspuns eu, revenindu-mi oarecum din derută. „Așa și trebuie, draga mea“, a spus ea, și apoi mi-a trântit dintr-o singură suflare cuvintele următoare, menite să recomande atât călăritul, cât și candoarea: „Călărește cât poți, fii sinceră cât poți. Am călărit și eu cu ani în urmă.“ A spus-o cu o voce atât de înceată și tremurătoare că nu am putut decât să păstrez tăcerea. Izbită de modul ei de a vorbi, nu am putut răspunde. „De când m-am căsătorit“, a continuat ea, ațintindu-și privirea asupra mea, „nu am mai călărit.“ „Căsătorită, doamnă!“ am repetat eu. „Este de înțeles figura ta uluită, de vreme ce poate ți se pare cu neputință ce am spus“, a zis ea. „Totuși, deși îți pare de necrezut, am fost și eu odată căsătorită.“ „Atunci, de ce ți se spune domnișoara Jane?“ „M-am măritat, draga mea Sophia, fără știrea sau consimțământul tatălui meu, răposatul amiral Annesley. Astfel nu am avut încotro decât să păstrez secretul față de el și de toți ceilalți, până când se ivea ocazie potrivită pentru a-l dezvălui. Dar vai! Această ocazie a venit prea curând, odată cu moartea scumpului meu căpitan Dashwood. Îmi iartă aceste lacrimi“, a continuat Jane ștergându-și ochii, „le datorez memoriei soțului meu. După o căsnicie cum nu se poate mai fericită, care a durat șapte ani, a căzut la datorie, draga mea Sophia, în timp ce lupta pentru țară, în America. Copiii mei, doi băieței drăguți și o fetiță, care au locuit mereu cu tatăl meu și cu mine, trecând în ochii lui și ai lumii întregi drept copiii unui frate (deși am fost singură la părinți), au fost până atunci mângâierea vieții mele. Dar la scurt timp după moartea lui Henry, dulcile făpturi au căzut bolnave și au murit. Închipuiește-ți

numai, scumpă Sophia, cum m-am simțit când mi-am condus copiii pe ultimul drum, în chip de mătușă. Tatăl meu nu le-a supraviețuit multe săptămâni. A murit, bietul bătrân de treabă, fără să aibă vreodată cunoștință de căsătoria mea.“ „Dar nu ai recunoscut căsătoria și nu ai luat numele soțului după moartea lui?“ „Nu, nu m-am putut hotărî s-o fac, mai ales că după moartea copiilor mi-am pierdut orice poftă de viață. Tu și Lady Bridget sunteți singurele persoane care știu că am fost vreodată soție și mamă. Cum nu m-am putut hotărî să iau numele Dashwood (pe care, de la moartea lui Henry, nu-l pot auzi fără să mă întristez) și cum simțeam că nu mai am dreptul să-l port pe cel de Annesley, am renunțat la amândouă și, de la moartea tatălui meu, mi-am folosit numai numele de botez.“ A tăcut. „O, scumpa mea domnișoară Jane“, i-am spus eu, „cât îți sunt de îndatorată pentru povestirea aceasta atât de interesantă. Nu-ți poți închipui cât m-a binedispus. Așa s-a terminat totul?“ „Trebuie să mai adaug, draga mea Sophia, că fratele mai mare al lui Henry a murit cam în același timp, Lady Bridget devenind și ea văduvă, ca mine. Cum întotdeauna ținuserăm una la cealaltă, din minunatele descrieri pe care ceilalți ni le făcuseră, am hotărât, deși încă nu ne cunoșteam, să locuim împreună. Ne-am scris una alteia sfătuindu-ne în această privință. Am îmbrățișat amândouă nerăbdătoare hotărârea la care ajunseserăm, aceea de a deveni o familie, și de atunci trăim împreună, mânate de cea mai caldă afecțiune.“ „Și asta-i tot?“ am întrebat eu. „Sper că n-ai terminat.“ „Ba am terminat. Dar spune-mi, ai auzit vreodată o poveste mai tristă?“ „Niciodată – și de aceea îmi place atât de mult; căci, în nefericire, nimic nu-i mai încântător

pentru simțămintele cuiva decât să audă o istorie la fel de nefericită.“ „O, dar tu de ce ești nefericită, draga mea Sophia?“ „N-ați auzit de căsătoria lui Willoughby, doamnă?“ „Dar, dragostea mea, de ce suferi tu din cauza vicleniei lui, când altădată ai suportat-o atât de bine pe aceea a atâtor tineri înaintea lui?“ „O, doamnă, pe atunci mă obișnuisem cu asta, dar când Willoughby și-a încălcat jurămintele, trecuse jumătate de an de când nu mai fusesem dezamăgită!“ „Sărmana fată“, a oftat domnișoara Jane.

Scrisoarea a treia
De la o tânără nefericită către prietena ei

Acum câteva zile am fost la un bal într-o companie restrânsă, acasă la domnul Ashburnham. Cum mama nu iese niciodată, m-a lăsat în grija lui Lady Greville, care mi-a făcut onoarea să mă ia cu ea pe drum și să-mi permită să stau în față, favoare care nu m-a impresionat, pentru că știu că în spatele ei se ascund anumite obligații. „Ei bine, domnișoară Maria“, mi-a spus domnia-sa când m-a văzut înaintând spre ușa trăsurii, „ești foarte elegantă în seara aceasta. Bietele mele fiice vor rămâne în umbră – sper doar că mama ta nu s-a chinuit prea mult să te aranjeze. E o rochie nouă cumva?“ „Da, doamnă“, am răspuns cu toată nepăsarea de care eram în stare. „Ba chiar una foarte fină, pare-mi-se.“ (A pipăit-o, după ce mi-a permis să mă așez lângă ea.) „Pot spune că ești, într-adevăr, foarte elegantă. Dar trebuie să-ți mărturisesc, pentru că tu știi că spun întotdeauna ce gândesc, că din partea mea asta e o cheltuială inutilă. De ce nu te-ai îmbrăcat cu vechea ta rochie în dungi? Nu-mi stă-n fire să învinovățesc oamenii că sunt săraci, pentru că dintotdeauna am considerat că merită disprețuiți și căinați, nu blamați, mai ales dacă nu au ce face în privința asta, dar în același timp trebuie să spun că, după părerea mea, rochia ta veche în dungi ar fi fost suficient de bună pentru tine – fiindcă, drept să-ți

spun (întotdeauna spun ceea ce gândesc), mă tem că așa jumătate dintre oamenii din încăpere nu vor ști sigur dacă ai sau nu o rochie pe tine. Dar probabil vrei să-ți găsești norocul diseară. Până la urmă, cu cât mai repede, cu atât mai bine. Îți doresc succes.“ „Dar, doamnă, nu asta e intenția mea.“ „Cine a mai auzit ca o tânără domnișoară să se recunoască o vânătoare de avere?“ a râs Lady Greville. Dar sunt sigură că lui Ellen i-a părut rău de mine. „Mama ta se retrăsese la culcare când ai plecat?“ a întrebat-o domnia-sa. „Mamă, dar e abia ora 9“, a spus Ellen. „E adevărat, dar lumânările sunt scumpe și doamna Williams e prea înțeleaptă pentru asemenea extravaganțe.“ „Tocmai se așezase la masă, doamnă.“ „Și ce mânca?“ „N-am observat, bănuiesc că pâine cu brânză.“ „Nicicând nu mi-aș dori ceva mai bun“, a spus Ellen. „Nici n-ai avea de ce“, i-a răspuns mama ei, „de vreme ce tu întotdeauna primești ceva mai bun.“ Domnișoara Greville a râs zgomotos, cum face de fiecare dată când mama ei este spirituală.

Iată ce situație umilitoare trebuie să îndur călătorind cu trăsura domniei-sale. Nu îndrăznesc să fiu impertinentă, pentru că mama mă dojenește mereu, să fiu umilă și răbdătoare dacă vreau să-mi fac un rost în societate. Ea insistă să accept fiecare invitație venită din partea lui Lady Greville, altfel, fii sigură că n-aș pune piciorul în casa ori în trăsura ei, fiind convinsă că, atâta vreme cât mă voi afla acolo, voi fi mereu jignită pentru sărăcia mea. Când am ajuns la Ashburnham era aproape ora 10, cam cu o oră și jumătate mai târziu decât eram așteptate, dar Lady Greville e prea la modă (sau cel puțin așa crede ea) ca să fie punctuală. Totuși, pentru că o așteptau pe domnișoara Greville, dansul nu începuse încă. Nu trecuse mult timp de la venirea noastră, când

am fost invitată la dans de domnul Bernard, dar, tocmai când ne pregăteam să ne ridicăm, și-a amintit că mănușile albe sunt la servitorul lui și s-a dus să și le ia. Între timp a început dansul și Lady Greville, în trecere spre o altă cameră, a ajuns exact în fața mea. M-a văzut și, oprindu-se imediat, mi-a spus, deși mai erau câteva persoane lângă noi:

„Ehee, domnișoară Maria! Nu-ți găsești niciun partener? Sărmana fată! Mă tem că te-ai îmbrăcat degeaba cu rochia cea nouă. Dar nu dispera, poate apuci și tu să țopăi o dată până se termină serata." Spunând acestea, a trecut mai departe, fără să ia seama la asigurările mele repetate că eram angajată și lăsându-mă nespus de enervată pentru că fusesem expusă astfel în fața tuturor. Totuși, domnul Bertrand s-a întors repede, a venit spre mine de cum a intrat în încăpere și m-a luat la dans. Sper că astfel mi-am reabilitat numele în ochii acelor doamne în vârstă care auziseră insinuările aruncate de Lady Greville. Mi-am abandonat repede nemulțumirile în bucuria dansului, dar și prin faptul că aveam cel mai agreabil partener din sala de dans. Cum este și moștenitorul unor mari averi, am văzut că Lady Greville nu părea foarte încântată când și-a dat seama de alegerea lui. Era hotărâtă să mă umilească, așa că, în timp ce stăteam, între dansuri, a venit înspre mine mai plină ca oricând de importanța ei insultătoare, însoțită de domnișoara Mason, și m-a întrebat suficient de tare încât să audă jumătate dintre oamenii aflați în cameră: „Nu te supăra, domnișoară Maria, în ce domeniu lucra bunicul tău? Domnișoara Mason și cu mine nu reușim să cădem de acord dacă a fost băcan sau legător de cărți." Mi-am dat seama că vrea să mă umilească și am hotărât să fac tot posibilul să nu-i permit să-și vadă planul reușit.

„Niciuna, doamnă. A fost negustor de vinuri.“ „A, da, știam eu că era ceva de joasă speță. A dat faliment, nu?“ „Nu cred, doamnă.“ „Atunci, a fugit?“ „N-am auzit s-o fi făcut.“ „Dar a murit în datorii, nu?“ „Nu mi s-a spus niciodată una ca asta.“ „Păi tatăl tău n-a fost sărac lipit pământului?“ „Cred că nu.“ „N-a fost adus în fața justiției?“ „Nu l-am văzut nicicând în această situație.“ Mi-a aruncat o privire plină de ură și s-a retras în mare grabă, în vreme ce eu eram pe jumătate încântată de impertinența mea și pe jumătate îngrijorată că voi fi considerată prea neobrăzată. Cum era nespus de supărată pe mine, Lady Greville nu mi-a mai dat atenție toată seara, și chiar de i-aș fi cântat în strună, aș fi fost la fel de neglijată, căci s-a alăturat unui grup de oameni importanți și niciodată nu vorbește cu mine când poate vorbi cu altcineva. Domnișoara Greville ar fi trebuit să stea cu grupul mamei sale în timpului dineului, dar a preferat să stea cu Bertrand și cu mine. A fost o petrecere foarte frumoasă și, cum Lady Greville a dormit tot drumul, am avut parte și la întoarcere de o călătorie foarte plăcută.

A doua zi, la ora prânzului, pentru că aceasta e ora la care consideră cuvenit să-și facă apariția, trăsura lui Lady Greville a oprit la scară. A trimis un mesaj printr-un servitor, în care scria că „ea nu coboară, dar domnișoara Maria trebuie să vină la ușa trăsurii, pentru că vrea să-i vorbească – și să facă bine să se grăbească și să vină imediat.“ „Ce mesaj impertinent, mamă“, am spus eu. „Du-te, Maria“, m-a îndemnat ea. Așa că m-am dus și a trebuit să stau în picioare lângă trăsură, la cheremul domniei-sale, cu toate că vântul sufla cu putere și era foarte rece afară.

„Vai, domnișoară Maria, mi se pare că nu mai ești așa elegantă ca aseară – dar n-am venit să-ți studiez toaleta,

ci să te anunț că poți veni să iei masa cu noi poimâine. Nu mâine, ține minte, să nu vii mâine, căci îi așteptăm pe domnul și doamna Clermont și familia lui Sir Thomas Stanley. Nu trebuie să te îmbraci prea elegant, că n-o să trimit trăsura după tine, dacă plouă, poți să-ți iei o umbrelă.“ Abia mi-am putut stăpâni râsul auzind-o că-mi dă voie să-mi păstrez hainele de pe mine uscate. „Și am rugămintea să ajungi la timp, că n-am să stau după tine – urăsc când mâncarea stă prea mult în cuptor. Dar să nu vii nici mai devreme. Ce face maică-ta? Stă la masă, nu-i așa?“ „Da, doamnă, tocmai luam prânzul când a sosit domnia-voastră.“ „Cred că îți este foarte frig, Maria“, a spus Ellen. „Da, bate un vânt aprig“, a zis și mama ei, „crede-mă că abia suport să țin fereastra deschisă. Dar tu ești obișnuită să fii bătută de vânturi, Maria, nu e de mirare că ai un ten atât de aspru și de nedelicat. Pe voi, domnișoarele care nu puteți merge des cu trăsura, nu vă interesează cum e vremea prin care vă târâți sau că vă ridică vântul fustele. Eu nu mi-aș lăsa fetele să stea afară așa, cum stai tu, pe o zi ca asta. Dar unii oameni nu simt frigul și pur și simplu nu cunosc delicatețea. Mă rog, să nu uiți că te așteptăm joi, la ora 5. Să-i spui servitoarei să vină după tine seara, n-o să fie lună și o să ți se facă frică pe drumul spre casă. Complimente mamei tale. Mă tem că ți s-a răcit mâncarea deja. Mână!“ Și a plecat, lăsându-mă la fel de iritată ca de fiecare dată.

Maria Williams

Scrisoarea a patra
O tânără destul de impertinentă, către prietena ei

Am luat ieri cina la domnul Evelyn, unde am cunoscut-o pe verișoara lui, o tânără foarte plăcută. Am fost foarte încântată de felul ei de a fi, pentru că, pe lângă farmecul unui chip frumos, vocea și manierele ei aveau ceva deosebit de interesant. Atât de mult, încât m-au făcut curioasă să-i aflu povestea vieții, cine i-au fost părinții, de unde venea și ce i se întâmplase, pentru că tot ce se știa era că este rudă cu domnul Evelyn și că o cheamă Grenville. Spre seară, pentru că toată lumea s-a așezat la masa de joc, în afară de doamna Evelyn, mama mea, doctorul Dayton, domnișoara Grenville și cu mine, mi s-a ivit ocazia favorabilă ca măcar să încerc să aflu ce doream. Cum primele două discutau în șoaptă și doctorul ațipise, eram obligate să ne întreținem una pe cealaltă.

Asta era tot ce-mi dorisem și, hotărâtă să nu rămân în neștiință că n-am întrebat, am început conversația: „Când ați sosit la Essex, doamnă?“ „Sunt aici de marți.“ „Ați venit din Derbyshire?“ „Nu, doamnă“, a răspuns ea părând surprinsă de întrebarea mea, „din Suffolk.“

Vei crede că am fost cam impetuoasă, dragă Mary, dar știi că uneori devin imprudentă când vreau să-mi ating scopul. „Vă place zona noastră, domnișoară Grenville? E la fel de frumoasă ca aceea din care veniți?“ „Mult mai

frumoasă, doamnă." A oftat. Tare îmi doream să știu motivul. „Dar oricât de frumoasă ar fi o zonă", am spus eu, „e o palidă consolare în fața pierderii unuia dintre cei mai apropiați prieteni." A dat din cap, ca și cum simțea adevărul vorbelor mele. Curiozitatea îmi sporise în așa măsură, încât m-am hotărât să mi-o satisfac cu orice preț.

„Atunci, poate că vă pare rău că ați plecat din Suffolk, domnișoară Grenville?" „Îmi pare rău, într-adevăr." „Bănuiesc că v-ați născut acolo..." „Da, doamnă, m-am născut și am trăit mulți ani fericiți acolo."„Asta e o mare ușurare", am continuat eu. „Sper doar că nu ați petrecut și unii nefericiți."„Fericirea deplină nu e un dat al muritorilor și nimeni nu are dreptul să se aștepte s-o trăiască fără întrerupere. Am trăit desigur și câteva nenorociri."

„Ce nenorociri, scumpă doamnă?" am întrebat eu arzând de nerăbdare să aflu totul. „Niciuna care să fi fost cauzată de vreo vină intenționată de-a mea, sper." „Sunt convinsă că nu, doamnă, și cu siguranță, orice suferință ați fi trăit, ea a fost cauzată numai de cruzimea rudelor sau greșelilor prietenilor." A suspinat. „Pari nefericită, domnișoară Grenville – îmi stă oare în putere să-ți alin necazurile?" „În puterea dumneavoastră, doamnă?" a întrebat ea surprinsă. „Nu stă în puterea nimănui să-mi redea fericirea." A pronunțat aceste cuvinte cu un ton atât de solemn și funest încât, o vreme, nici n-am avut curaj să-i răspund. M-a redus la tăcere. Totuși, mi-am revenit în câteva momente și, uitându-mă la ea cu toată afecțiunea de care eram în stare, am spus: „Draga mea domnișoară Grenville, îmi pari foarte tânără și probabil că ai nevoie de sfatul unei persoane căreia îi pasă de tine, mai înaintată în vârstă și, de ce nu, cu mai multă judecată, al cărei statut îi permite să ți-l ofere. Acea persoană

sunt eu și te provoc să accepți oferta pe care ți-o fac, de încredere și prietenie, așteptând în schimb același lucru.“

„Mă îndatorați peste măsură, doamnă“, a răspuns ea, „și sunt deosebit de măgulită de grija dumneavoastră pentru mine. Dar nu mă aflu în nicio dificultate, nu sunt cuprinsă de nicio îndoială și nici măcinată de vreo nesiguranță pentru ca să-mi doresc vreun sfat. Dacă voi fi vreodată, totuși“, a continuat ea cu un zâmbet curtenitor, „voi ști cui să mă adresez.“

Am făcut o reverență, dar m-am simțit nespus de umilită de această respingere. Totuși, nu m-am dat bătută. Mi-am dat seama că prin acest sentiment de prietenie nu pot obține nimic și m-am hotărât să îmi reiau asaltul cu întrebări și presupuneri. „Veți petrece mult timp în această parte a Angliei, domnișoară Grenville?“ „Da, doamnă, cred că voi rămâne aici pentru o vreme.“ „Dar cum îți vor suporta domnul și doamna Grenville absența?“ „Nu mai trăiește niciunul dintre ei, doamnă.“

Nu mă așteptam la un asemenea răspuns. Am tăcut și niciodată în viața mea nu m-am mai simțit atât de stânjenită.

Scrisoarea a cincea
O tânără foarte înamorată către prietena ei

Cu fiecare zi care trece, unchiul meu e tot mai meschin, mătușa mea, tot mai ciudată, iar eu, tot mai îndrăgostită. Dacă o ținem tot așa, unde vom ajunge până la sfârșitul anului? În dimineața aceasta am avut fericirea să primesc următoarea scrisoare de la iubitul meu Musgrove:

„Sackville, 7 ianuarie

Se împlinește azi o lună de când am văzut-o întâia oară pe dulcea mea Henrietta, iar această sfântă aniversare trebuie și va fi neapărat serbată într-un fel: scriindu-i o scrisoare. Nu voi uita vreodată cum mi-a apărut în fața ochilor frumusețea ei. După cum știi, nici timpul cel mai îndelungat nu poate șterge imaginea ei din amintirea mea. Eram acasă la Lady Scudamore. Ce fericită trebuie să fie Lady Scudamore să locuiască la o milă depărtare de divina Henrietta. Când gingașa făptură a intrat în cameră, ah, ce am simțit eu oare? Vederea ta a fost ca vederea celui mai minunat lucru. M-am oprit și m-am uitat la acea minune cu admirație. Părea cu fiecare clipă mai fermecătoare și nefericitul Musgrove a devenit prizonierul farmecelor tale înainte de a apuca să știe ce e cu el. Da, doamnă, am avut fericirea de a te

adora, o fericire pentru care nu pot fi îndeajuns de recunoscător. Ce și-o fi spus în sinea lui? Poate Musgrove să-și dea viața pentru Henrietta? Muritor demn de invidiat! Și fie ca el să tânjească după ea, care este obiectul admirației tuturor, adorată de un colonel și omagiată de un baronet! Adorabilă Henrietta, cât ești de frumoasă! Îți mărturisesc că ești divină! Ești deasupra muritorilor de rând! Ești Venus însăși!

Pe scurt, doamnă, sunteți cea mai frumoasă tânără pe care am văzut-o vreodată și frumusețea ei sporește în ochii lui Musgrove, pentru că i-ai permis să o iubească și i-ai dat voie să spere. Și vai! Angelică domnișoară Henrietta, mi-e martor cerul că mă rog din tot sufletul pentru moartea tiranicului tău unchi și a păcătoasei lui soții, de vreme ce frumoasa mea nu va consimți să-mi fie soață până ce moartea lor nu-i va fi oferit o bunăstare mai mare decât îi poate oferi averea mea. Deși bogăția poate spori. Ce crudă-i Henrietta să insiste în această hotărâre! Acum mă aflu la sora mea, unde intenționez să rămân până când casa mea va fi gata să mă primească – deși excelentă, trebuie renovată. Adio, bună prințesă a inimii mele, a acelei inimi care tremură când se semnează cel mai fervent adorator și umil servitor devotat,

T. Musgrove."

Aceasta este o adevărată scrisoare de dragoste, Matilda. Ai mai citit vreodată o asemenea capodoperă? Atâta rațiune, atâta simțire, atâta puritate a gândurilor, atâta elocvență și atâta dragoste sinceră pe o singură pagină? Nu, niciodată. Pot răspunde eu în locul tău, căci nu fiecare fată întâlnește un Musgrove. O, cât îmi e de dor de el. Mâine doresc să-i trimit următorul răspuns:

„Neprețuitul meu Musgrove – cuvintele nu pot exprima cât de fericită m-a făcut scrisoarea ta, am crezut că o să plâng de bucurie, pentru că te iubesc mai mult decât orice pe lume. Îmi pari cel mai drăguț și mai frumos bărbat din Anglia și fii sigur că așa și ești. Nu am citit în viața mea o scrisoare mai frumoasă. Să mai scrii una exact la fel în care să-mi spui că mă iubești la fiecare două rânduri. Mor de dorul tău! Cum oare vom reuși să ne vedem? Suntem atât de îndrăgostiți că nu putem sta unul fără celălalt. O, dragul meu Musgrove, nici nu știi cu câtă nerăbdare aștept să moară unchiul și mătușa mea. Cred că o să-mi pierd mințile dacă nu mor mai repede, pentru că pe zi ce trece sunt tot mai înamorată.

Ce fericire pe sora ta, să se bucure că ai fost în casa ei, și cât de fericită trebuie să fie toată lumea din Londra că ești acolo! Sper că vei fi atât de bun să-mi scrii curând, pentru că nicicând n-am mai citit scrisori mai frumoase ca ale tale. Sunt, scumpul meu Musgrove, a ta pe vecie credincioasă,

Henrietta Halton“

Sper că-i va plăcea răspunsul meu, e cel mai bun pe care îl pot scrie și totuși e nimic în comparație cu al lui. E drept, am tot auzit că e mare meșter la scrisori de dragoste. După cum știi, l-am întâlnit prima oară la Lady Scuadamore. Și apoi, când ne-am revăzut, domnia-sa m-a întrebat cum mi s-a părut vărul ei, Musgrove.

„O, pe cuvântul meu, cred că este un bărbat foarte arătos“, i-am răspuns. „Mă bucur să aud asta“, a spus ea, „căci el e îndrăgostit nebunește de tine.“ „Vai, Lady

Scuadamore“, am exclamat eu, „cum puteți spune asemenea lucruri?“ „Nu, este foarte adevărat“, mi-a răspuns ea, „s-a îndrăgostit de tine de când te-a văzut.“ „Aș vrea să fie așa, că este singura dragoste pe care dau două parale. Poate că și îndrăgostitul la prima vedere are un scop.“

„Ei bine, te felicit pentru cucerire“, a zis ea, „și cred că e una totală. Sunt sigură că nu e de lepădat, căci vărul meu este un tânăr fermecător, plimbat prin lume, și scrie cele mai minunate scrisori de amor pe care le-am citit vreodată. “

Am fost foarte fericită să aud asta și am fost teribil de mulțumită de cucerirea făcută. Totuși, am considerat de cuviință să nu-i dau prea mare importanță, așa că i-am răspuns: „Foarte drăguț, Lady Scuadamore, dar să nu uităm că noi, tinerele moștenitoare nu trebuie să ne aruncăm în brațele unor bărbați fără pic de avere.“ „Dragă domnișoară Halton“, mi-a spus ea, „sunt la fel de convinsă ca și tine de acest lucru și aș fi ultima persoană care să te încurajeze să te căsătorești cu cineva care ar avea pretenții la averea ta. Domnul Musgrove e departe de a fi sărac, are o moșie care îi aduce câteva sute pe an, cu mari posibilități de dezvoltare, și o casă minunată, chiar dacă momentan nu este în cea mai bună stare.“ „Dacă-i pe-așa“, i-am răspuns, „nu mai am nimic împotriva lui și dacă spui că e un tânăr cultivat, capabil să scrie o scrisoare de amor de calitate, sunt sigură că n-am niciun motiv să-i găsesc vreo vină în faptul că mă admiră, deși probabil că nu mă voi căsători cu el pentru asta, Lady Scuadamore.“ „Desigur, nu te silește nimeni să te căsătorești cu el“, a spus domnia-sa, „poate doar când ți-o va dicta dragostea însăși, căci, de nu mă înșel

amarnic, nutrești chiar de acum, fără s-o știi, cea mai suavă afecțiune pentru el.“ „Vai, Lady Scuadamore“, i-am răspuns eu roșind, „cum vă puteți gândi la una ca asta?“ „Pentru că te trădează fiecare privire, fiecare cuvânt. Haide, draga mea Henrietta, consideră-mă prieten ta și fii sinceră cu mine până la capăt. Nu îl preferi pe domnul Musgrove oricărui alt bărbat pe care-l cunoști?“ „Te rog să nu-mi mai pui asemenea întrebări, Lady Scuadamore“, am răspuns eu întorcând capul, „pentru că nu se cuvine să răspund.“ „Ei bine, dragă“, mi-a spus ea, „îmi confirmi toate bănuielile. Dar, Henrietta, de ce te-ai rușina să recunoști o dragoste atât de potrivită? Sau de ce refuzi să ai încredere în mine?“

„Nu mă rușinez să recunosc“, i-am spus, prinzând curaj. „Nici nu refuz să am încredere în tine, nici nu roșesc dacă-ți spun că îl iubesc pe vărul dumitale, Musgrove, că sunt îndrăgostită sincer de el, pentru că nu-i o rușine să iubești un bărbat atât de frumos. Dacă era un bărbat mediocru, poate că aș fi avut într-adevăr motive să mă rușinez de o pasiune care n-ar fi fost tocmai bună, de vreme ce ar fi fost pentru un om care n-o merita. Dar cu asemenea trup și chip, cu asemenea păr minunat cum are vărul dumitale, de ce aș roși să recunosc că mi-au făcut impresie bună atâtea calități înalte?“

„Scumpa mea copilă“, mi-a spus Lady Scuadamore îmbrățișându-mă cu mare drag, „ce fel delicat ai de a gândi în asemenea chestiuni și câtă judecată pentru anii tăi. O, cât te respect pentru sentimentele tale nobile!“ „Într-adevăr, doamnă?“ am spus eu. „Vă sunt foarte recunoscătoare. Dar, Lady Scuadamore, spune-mi, rogu-te, ți-a mărturisit chiar vărul dumitale afecțiunea ce mi-o poartă? Căci dacă-i pe așa, am să-l iubesc încă și mai

mult. Ce e amorezul fără o confidentă?“ „O, scumpa mea! Sunteți născuți unul pentru celălalt. Cu fiecare cuvânt pe care-l spui mă conving și mai mult că mințile voastre sunt stârnite de forța invizibilă a simpatiei, pentru că ideile și sentimentele voastre coincid întocmai. Ba mai mult, nici culoarea părului nu diferă prea mult. Da, draga mea fetiță, bietul și disperatul Musgrove mi-a împărtășit povestea dragostei lui. Nu că aș fi fost foarte surprinsă. Nu știu cum se face, dar am avut un soi de presimțire că se va îndrăgosti de tine.“

„Bine, dar cum ți-a spus-o?“ „N-a spus nimic până după cină. Stăteam în jurul focului, pălăvrăgind vrute și nevrute, deși, ca să spun drept, mai mult eu purtam conversația, căci el era tăcut și îngândurat, când deodată m-a întrerupt în mijlocul frazei, exclamând pe un ton cât se poate de teatral: «Da, sunt îndrăgostit, acum o știu. Și cea care m-a vrăjit e Henrietta Halton!»“

„O, ce fel minunat de a-și declara pasiunea“, am spus eu. „Să compună un cuplet de versuri atât de fermecătoare numai pentru mine. Păcat că nu rimează.“

„Mă bucur că îți plac“, a răspuns ea. „Poți fi sigură că sunt de foarte mult bun gust. «Și te-ai îndrăgostit de ea, vere?» l-am întrebat. «Îmi pare rău de tine, căci, oricât ai fi de excepțional în toate privințele, cu o moșie bunicică, cu posibilități de dezvoltare și o casă excelentă, deși cam dărăpănată, totuși, cine ar putea spera la o reușită cu admirabila Henrietta, care a fost cerută de un colonel și omagiată de un baronet?»“ „Am fost, într-adevăr!“ am strigat eu. Lady Scuadamore a continuat: „«O, dragă verișoară», mi-a spus el. «Sunt atât de sigur că șansele mele de a o cuceri pe ea, care e adorată de mii de bărbați, sunt infime, încât nu am nevoie de asigurări

venite din partea ta pentru a mă convinge și mai mult. Și totuși, nici tu, nici însăși frumoasa Henrietta nu-mi puteți nega fericirea supremă de a muri pentru ea, de a cădea victimă farmecelor ei. Și când voi muri...»"

„O, Lady Scuadamore", am zis eu ștergându-mi lacrimile, „o asemenea făptură minunată să vorbească despre moarte!" „Este înduioșător, într-adevăr", a răspuns Lady Scuadamore. „«Când voi muri», mi-a spus el, «să fiu dus și depus la picioarele ei, și poate nu va refuza să verse o lacrimă deasupra nefericitelor mele rămășițe.»"

„Scumpă Lady Scuadamore", am întrerupt-o, „nu mai spuneți nimic despre acest subiect tulburător. Nu mai pot îndura."

„O, cât îți admir sensibilitatea sufletului și, cum n-aș vrea pentru nimic în lume să te rănesc prea tare, voi tăcea." „Continuă, rogu-te", i-am spus.

A povestit mai departe. „Apoi el adăugă: «Vai, verișoară, închipuiește-ți fericirea mea când i-aș simți lacrimile scumpe scăldându-mi chipul. Cine nu și-ar da viața ca să grăbească o asemenea fericire! Și când voi fi în mormânt, fie ca divina Henrietta să fericească un tânăr mai norocos cu dragostea ei. Fie ca el să o iubească la fel de mult ca nenorocitul Musgrove și, în timp ce el se face țărână, ei să trăiască în cea mai fericită convețuire!»"

Ai mai auzit vreodată ceva atât de dureros? Ce dorință fermecătoare, să fie depus mort la picioarele mele! O, ce spirit însuflețit trebuie să aibă pentru o asemenea năzuință. Lady Scuadamore a continuat.

„«O, dragă vere», i-am spus, «o asemenea purtare nobilă trebuie să topească mintea oricărei femei, oricât ar fi de dârză din fire. Și cum ar putea dulcea Henrietta să nu-ți asculte urările de fericirea atât de generoase?

La cât de ales îi este sufletul, n-am nicio îndoială că s-ar îndura de iubirea ta și s-ar strădui să îți răspundă.» «Vai, verișoară», a exclamat el, «nu te căzni să-mi întărești speranța cu aceste încurajări măgulitoare. Nu, nu pot spera să mulțumesc acest înger de femeie. Nu-mi mai rămâne decât să mor.» «Iubirea adevărată e mereu disperată», i-am răspuns, «dar, scumpul meu Tom, îți voi da și mai multe speranțe decât ți-am dat deja că vei putea cuceri inima acestei frumoase, când îți voi spune că am urmărit-o cu atenție toată ziua și am putut pur și simplu să-mi dau seama că nutrește în sufletul ei cea mai caldă afecțiune pentru tine, chiar dacă încă n-o știe.»"

„Dar, Lady Scuadamore", am strigat eu, „asta-i mai mult decât știam chiar eu!" „Nu ți-am zis că încă n-o știai? «Nu te-am încurajat spunându-ți asta de la început», am continuat către el, «pentru ca surpriza să-ți facă bucuria și mai mare.» «Nu, scumpă verișoară», mi-a zis el cu o voce slabă, «nimic nu mă va convinge că am atins inima Henriettei Halton și, dacă tu te amăgești, nu încerca să mă amăgești și pe mine» Pe scurt, iubita mea, mi-a luat câteva ore să-l conving pe bietul tânăr cuprins de disperare că îl placi cu adevărat, dar, până la urmă, când nu a mai putut nega puterea argumentelor mele sau i-a fost imposibil să contrazică cele ce i-am spus, nu-ți pot descrie încântarea, extazul și exaltarea lui."

„O, făptură adorată", am strigat eu, „cu câtă pasiune mă iubește. Dar, dragă Lady Scuadamore, i-ai spus că sunt încă dependentă de unchiul și mătușa mea?" „Da, i-am povestit totul." „Și ce a spus?" „A protestat cu virulență împotriva unchilor și mătușilor, a blamat legile Angliei pentru că le permit să-și păstreze proprietățile dorite de nepoții și nepoatele lor și și-a dorit să fie el

membru în Camera Comunelor ca să poată schimba legislația și să înlăture toate aceste abuzuri.“ „Vai, drăguțul de el, cât spirit are“, am spus eu.

„A adăugat că el crede cu tărie că adorabila Henrietta ar fi de acord să renunțe de dragul lui la luxul și splendoarea cu care este învățată și să accepte în schimb doar confortul și eleganța pe care și le-ar putea permite cu venitul lui redus, admițând chiar că locuința sa ar fi gata să o primească. I-am spus că nu e de așteptat ca ea să facă un astfel de gest, că i s-ar face o nedreptate să-i ceri să renunțe la averea pe care o deține acum și pe care o folosește cu noblețe ca să-și ajute semenii mai săraci, numai pentru mulțumirea ta și a ei.“ „Poți să fii sigură că sunt foarte miloasă din când în când“, am spus eu. „Și ce a spus Musgrove în legătură cu asta?“

„A răspuns că trebuie să recunoască cu tristețe adevărul spuselor mele și că, prin urmare, pentru a fi fericita făptură menită să-i fie soț frumoasei Henrietta, trebuie să aștepte, chiar nerăbdător, ziua fericită când ea se va putea elibera de sub autoritatea netrebnicelor ei rude și i se va dărui lui.“

O, ce ființă nobilă! O, Matilda, cât sunt de norocoasă eu, cea care-i va fi soție. Mă strigă mătușa să mă duc să fac plăcinte, așa că adio, scumpă prietenă, crede-mă că sunt a ta pe veci etc...

H. Halton

Sfârșit

Iubiri de altădată

1. Anton Pavlovici Cehov, *O mică glumă*

2. Joachim Maria Machado de Assis, *Dom Casmurro*

3. Alphonse Daudet, *Soții de artiști*

4. Edmondo de Amicis, *Iubire și gimnastică*

5. Jane Austen, *Dragoste și prietenie*

6. Edith Wharton, *Ethan Frome*

7. Ivan Turgheniev, *Prima iubire*

8. Ford Madox Ford, *Un soldat de nădejde*